

Univerzita Hradec Králové

Pedagogická fakulta

Katedra kulturních a náboženských studií PdF UHK

**Činnost salesiánského hnutí na Hradecku a Pardubicku v
historických proměnách let 1940 - 2010**

Bakalářská práce

Autor:	Jitka Machková
Studijní program:	B7507 – Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Náboženská výchova
Vedoucí práce:	prof. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.
Oponent práce:	ThLic. David Bouma, Th.D.

Hradec Králové

2020

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor: Jitka Machková

Studium: P131436

Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Náboženská výchova

Název bakalářské práce: Činnost salesiánského hnutí na Hradecku a Pardubicku v historických proměnách let 1940 - 2010

Název bakalářské práce AJ: Activity of Salesian's movement in Hradec Králové and Pardubice in historic changes of years 1980 - 2010

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Práce se bude zabývat historií salesiánského hnutí v Hradci Králové a Pardubicích a proměnami jejich činnosti v různých politických režimech. 1. Představení salesiánského hnutí a jeho zakladatele Dona Boska 2. Principy salesiánské pedagogiky 3. Vznik salesiánského hnutí v českých zemích a na území východních Čech 4. Činnost salesiánského hnutí v období samostatného československého státu 5. Činnost v období II. světové války 6. Činnost v období totality 7. Činnost v 90. letech minulého století až do dnešních dnů, Dům Matky Markéty v Hradci Králové

BOSCO, Teresio. Don Bosko. Řím: Polygrafické závody Prostampa, 1990. VRACOVSKÝ, Jaroslav. Chaloupky. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-705-1. FERRERO, Bruno. Šťastní rodiče. Praha: Portál, 2014. ISBN 80-7178-937-2.

Garantující pracoviště: Katedra kulturních a náboženských studií,
Pedagogická fakulta

Vedoucí práce: prof. PhDr. Tomáš Petráček, Ph.D., Th.D.

Oponent: ThLic. David Bouma, Th.D.

Datum zadání závěrečné práce: 25.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové, dne

podpis

Poděkování

Ráda bych upřímně poděkovala prof. PhDr. Tomáši Petráčkovi, Ph.D., Th.D. za metodické vedení a podnětné připomínky k práci.

Také děkuji všem, kteří mi poskytli materiály, cenné rady a duchovní podporu a především své rodině za trpělivost.

Anotace

MACHKOVÁ, Jitka. *Činnost salesiánského hnutí na Hradecku a Pardubicku v historických proměnách let 1940 – 2010*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2020. 61 s. Bakalářská práce.

Bakalářská práce se bude zabývat historií salesiánského hnutí v Hradci Králové a Pardubicích. Zaměřuje se na proměny jejich činnosti v různých obdobích historie Českého a Československého státu. Zvláštní pozornost je kladena na vypořádání se salesiánského hnutí s politickými režimy, které se snažily jeho činnost utlumit. Práce popisuje život a práci zakladatele světového i českého hnutí a v neposlední řadě přibližuje osobnosti české salesiánské scény se zaměřením na oblast východních Čech.

Klíčová slova:

Salesiánské hnutí, Hradec Králové, Pardubice, chaloupky

Annotation

MACHKOVÁ, Jitka. *The activity of the Salesian society in the Hradec Králové and Pardubice regions in the historical changes of 1940 - 2010*. Hradec Králové: Faculty of Education of University of Hradec Králové, 2020. 61 s. Bachelor's thesis.

The Bachelor thesis is going to deal with the history of Salesian movement in Hradec Kralove and Pardubice. It focused on the changes their activities in different period of history Czech a Czech Slovak state. Special attention is put on the settlement Salesian movement with political systems which they want to stop activities of Salesian movement. The Bachelor thesis describing life and work of founder world and Czech movement. Last but not least this work write about personalities Czech Salesian scene focusing on region eastern Czech.

Klíčová slova:

Salesian society, Hradec Králové, Pardubice, Salesian huts

Obsah

Obsah.....	7
Úvod.....	9
1 Představení salesiánského hnutí a jeho zakladatele Dona Boska	11
1.1 Salesiáni Dona Boska.....	11
1.2 Svatý František Saleský	11
1.3 Život zakladatele Dona Boska	12
1.4 Salesiánská rodina.....	14
1.4.1 Dcery Panny Marie Pomocnice	14
1.4.2 Život Sv. Marie Dominiky Mazzarellové	15
1.4.3 Salesiánští spolupracovníci.....	16
1.4.4 Volontarie dona Boska (VDB).....	16
2 Principy salesiánské pedagogiky	18
2.1 Zdroje salesiánského schématu	18
2.2 Principy salesiánské výchovy	19
2.3 Metody křesťanské výchovy doporučené rodičům	19
2.4 Metody výchovy používané v salesiánských zařízeních.....	20
2.5 Orientační linie výchovného poslání FMA	20
3 Vznik salesiánského hnutí v českých zemích a na území východních Čech.....	21
3.1 Počátky salesiánského hnutí v českých zemích	21
3.2 Ignác Stuchlý.....	21
4 Činnost salesiánského hnutí v období samostatného československého státu	23
4.1 Společenská situace v období samostatného československého státu	23
4.2 První ústav ve Fryštáku.....	23
4.3 Vznik nové české provincie	23
5 Činnost v období II. světové války	25
5.1 Začátek II. světové války	25
5.2 Založení salesiánského domu v Pardubicích.....	25
5.3 Poválečné roky	27
6 Činnost v období totality.....	29
6.1 Nástup totalitní moci.....	29
6.2 Salesiáni a Akce K v roce 1949.....	29
6.3 Dění v salesiánské kongregaci ve světě kolem roku 1950.....	31
6.4 Činnost po amnestii od roku 1960	32
6.5 Otec Josef Kubín.....	32
6.6 Činnost kolem roku 1968.....	34

6.7	Činnost v období normalizace.....	35
6.8	Působení salesiánů v tajné podzemní církvi.....	37
6.9	Chaloupkové hnutí	39
6.10	Otec František Míša.....	42
6.11	Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA) v českých zemích.....	43
6.12	Osobní setkání se salesiánkami	43
6.13	Dílo Dcer Panny Marie Pomocnice po roce 1981	44
6.14	Sametová revoluce a salesiáni.	45
7	Činnost v 90. letech minulého století až do dnešních dnů.....	47
7.1	Působení salesiánů v Sebranicích.....	47
7.2	Proměny cílové skupiny po roce 1989	47
7.3	Salesiánské hnutí mládeže.....	50
7.4	Chaloupkové dílo po roce 1989	51
7.5	Činnost salesiánek v Hradci Králové	51
7.6	Salesiánský klub mládeže Pardubice	53
9.7.	Centrum Don Bosco.....	54
	Závěr	56
	Použité zdroje	58
	Primární prameny	58
	Sekundární literatura.....	59
	Tiskoviny	60
	Elektronické zdroje	60
	Seznam příloh	62

Úvod

Tato práce se bude zabývat historií salesiánského hnutí v českých zemích zejména v Pardubicích a Hradci Králové. Poukazuje na proměny jeho činnosti v různých politických režimech. Pokládá si otázku, zda různé politické situace a režimy, které se udály v minulém století na území českých zemí, ovlivnily činnost salesiánského hnutí. Snahou autorky bude zjištění, zda se musela práce s mládeží výrazněji proměnit. Cílem bakalářské práce je zmapovat historický vývoj salesiánského hnutí v českých zemích, hlavně na území východních Čech a porovnat jejich práci s dětmi a mládeží dle historických souvislostí a v různých politických režimech.

Nejprve představíme salesiánské hnutí a jeho jednotlivá společenství. Je zmíněn život a dílo jejich hlavních představitelů od Františka Saleského, který ovlivnil zakladatele Dona Boska až k zakladatelce Dcer Panny Marie Pomocnice Marii Dominice Mazzarelové. Ve druhé kapitole jsou charakterizovány principy salesiánské pedagogiky, kterým je hlavně preventivní systém, tzn. předcházení negativním společenským jevům. Jsou zde uvedeny metody ve výchovných zařízeních a metody, které se dají aplikovat v rodině. Autorka vychází ze Základního dokumentu FMA Orientační linie výchovného poslání a z knihy *Výchova v salesiánském duchu* od Michala Kapláňka. Třetí kapitola je věnována vzniku salesiánského hnutí v českých zemích. Je zde popisován život a dílo prvního českého představitele salesiánského hnutí Ignáce Stuchlého.

Ve čtvrté kapitole se pojednává o činnosti salesiánského hnutí v období samostatného československého státu. Vznikla nová česká provincie. Proběhla výstavba prvního salesiánského domu ve Fryštáku. Salesiánské dílo se rozvíjí na dalších místech republiky a to v Ostravě a poté v Praze. Pátá kapitola se zabývá činností během II. světové války, kdy se zhoršila politická situace v Evropě. V tomto období byl položen základní kámen ke stavbě salesiánského střediska v Pardubicích. Bude zde pojednáno krátce o historii území v Pardubicích, kde je vystavěn salesiánský dům. Poté je popisována situace v prvních poválečných letech do nástupu poúnorového režimu. Další šestá kapitola se věnuje nelehké činnosti v období totality. Zde je popsána situace po únoru 1948, kdy se schylovalo k likvidaci řeholních společenství. Likvidace byla uskutečněna v dubnu 1950 při Akci K. Tato kapitola je také věnována činnosti Dcer Panny Marie Pomocnice, která se rozvíjela právě v Hradci Králové. Čtenář bude seznámen s pojmem chaloupkového hnutí a s utajenou činností salesiánů v podzemní

církvi. Jsou přidány i osobní vzpomínky autorky. Tato část končí listopadovými dny roku 1989, kdy probíhá sametová revoluce. Sedmá kapitola se zabývá rozvojem činnosti v 90. letech minulého století až do dnešních dnů v Domě Matky Markéty v Hradci Králové a v Salesiánském klubu mládeže v Pardubicích. Záměrem bylo, aby zde vyplynuly změny v práci s mládeží v souvislosti s politickým režimem, které by měly být patrné právě v této kapitole v porovnání s předchozí šestou kapitolou.

Bylo čerpáno z pramenů a literatury, které jsou vyjmenovány v závěru práce a z internetových stránek současných salesiánských pracovišť. V práci jsou uvedeny vlastní vzpomínky autorky na činnost salesiánek v období normalizace a těsně po sametové revoluci. Byly použity i materiály z rodinného archivu.

1 Představení salesiánského hnutí a jeho zakladatele Dona Boska

1.1 Salesiáni Dona Boska

Salesiáni Dona Boska (společnost svatého Františka Saleského) je kongregace v katolické církvi, která se zabývá výchovou a vzděláváním mládeže. Založil ji italský kněz Jan Bosko v 19. století., kterému byl vzorem světec Sv. František Saleský. Schválil ji papež Pius IX. v r 1874. Nyní ji vede don Angel Fernández Artime. Salesiáni pracují jako kněží nebo koadjutoři po celém světě. Koadjutor je muž, který odpovídal na Boží výzvu k následování a chce žít ve společenství bratří v čistotě, chudobě a poslušnosti.¹ Salesiáni skládají jednoduché sliby. Kromě práce s mládeží plní zvláštní úkoly duchovní správy např. duchovní cvičení, publicistiku, misie zejména misie ve třetím světě. Od roku 1964 je pod jejich správou papežská univerzita, která byla založena v italském Turíně a nyní se nachází v Římě. Svoji působnost z Itálie rozšířili do Francie, Španělska a potom do dalších zemí.² Jejich základním posláním je žít mezi mládeží, zvláště mládeží ohroženou hmotným a duchovním nedostatkem. Při výchově používají hlavně preventivní systém, tzn. výchovu založenou na rozumu, laskavosti a náboženství. Salesiáni nenosí zvláštní řeholní šat. Kněží se oblékají jako diecézní kněží v zemi, kde pracují. Spolubratři laici nosí civilní oblek.³

1.2 Svatý František Saleský

Svatý František Saleský, který byl velkým vzorem Donu Boskovi, se narodil 21. srpna 1587 v savojské rodině šlechticů, tudíž měl možnost studovat filozofii, rétoriku v Paříži a právo v Padově, kde získal doktorát práv. Ve své době se snažil obracet věřící z kalvinismu na katolickou víru. Byl ustanoven biskupem v Ženevě (1602-1622), Ve spolupráci s ovdovělou baronkou Janou Františkou Frémyot de Chantal založil r. 1610 v Annecy řád Navštívení Panny Marie. Jeho vlastnostmi byla mírnost, laskavost, trpělivost, vyrovnanost a obezřetnost. Sv. František Saleský je patronem novinářů, protože působil na obrácení protestantů letáky. Je autorem např. těchto děl: Filotea aneb Úvod do zbožného života, Teotismus aneb Traktát o lásce k Bohu, Duchovní rozmluvy

¹ Srov. Kdo jsme. In: *Salesiáni Dona Bosca*. [Online]. [Cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/>.

² Srov. PETROSILLO, Piero. *Křesťanství od A do Z*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998, s. 173.

³ Srov. Propagační leták z počátku devadesátých let, archiv rodiny autorky práce

aj. Zemřel v Lyonu 28. prosince 1622. V roce 1877 byl prohlášen Piem IX za církevního učitele.⁴ K dokreslení je uveden alespoň jeden citát z jeho díla Teotismus, který uspořádal P. Vincenzo di Pietra SBD v publikaci Duchovní nauka: "*Láska k božské dobrotě Otce spočívá v dokonalosti lásky k našim bratrům.*"⁵

1.3 Život zakladatele Dona Boska

Zakladatelem salesiánského hnutí je Don Bosko. Jan Bosko se narodil o slavnosti Panny Marie Nanebevzaté v roce 1815. Boskův otec František a matka Markéta byli rolníci. Bosko měl ještě dva starší bratry – Antonína, kterého měl jeho otec z prvního manželství, a Josefa. Otec však v roce 1817 zemřel a Jana tak vychovávala jen matka. Smrt otce byla pro rodinu velkou tragédií, neboť v tu dobu navíc sucho zničilo úrodu a byl velký problém se uživit.

Matka se snažila dát dětem náboženské vzdělání, vychovávat je k poslušnosti a k práci. Když mu bylo devět let, chtěla ho matka poslat do školy, ale nejstarší bratr Antonín protestoval, protože ho bylo potřeba na poli. Nakonec Bosko školu navštěvoval v zimě ve vesničce Capriccio, kde se naučil číst a psát. V létě chodil pracovat.

V té době měl svůj první zážitek – sen, ve kterém viděl dvůr, kde si hrálo mnoho chlapců. Někteří kleli. Chtěl je umlčet pěstmi i slovy. V tom se zjevil muž zahalený v bílém plášti s oslnivě zářícím obličejem. Prikázal mu, ať se postaví do čela chlapců a učiní z nich přátele dobrotou a láskou, ne bitím. Řekl, že mu dá učitelku. V tom spatřil vznešenou paní, která mu ukázala divoká zvířata a řekla: musíš se stát pokorným, statečným a silným a uvidíš, co se stane s těmito zvířaty. Znovu se podíval a viděl krotké beránky. Na ten sen nemohl zapomenout.⁶

V deseti letech měl hodně přátel. Chlapci jeho věku chtěli, aby byl jejich přítelem a ve sporech soudcem. Aby zaujal chlapce z okolí, naučil se Bosko různá akrobatická čísla a pořádal pro chlapce představení. Než však představení začalo, vyzval je ke společné modlitbě a zpěvu písní. Poté zopakoval kázání, které slyšel na mši svaté, a které si díky své výborné paměti slovo od slova pamatoval.

⁴ Srov. SALESKÝ, František. *Duchovní nauka*. Brno: Cesta, 1990, s. 87.

⁵ SALESKÝ, František. *Duchovní nauka*. Brno: Cesta, 1990, s. 73.

⁶ Srov. BOSCO, Jan. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. Praha: Portál, 2007, s. 17.

Bosko se jednou účastnil programu misionářů v Buttiglieře. Při návratu domů se s ním dal do řeči kněz don Calosso. Měl pochybnosti o tom, zda si Bosko z kázání něco zapamatoval. Poté, co mu Bosko odříkal přesně celé kázání, byl Calosso ohromen a nabídl mu, že mu zajistí studium. Mohl u něho bydlet a studovat. Ale dobrodinec v roce 1830 zemřel. Do školy začal chodit ke konci roku 1830. Měl ji však dvacet kilometrů od domova a docházení tak bylo obtížné. Navíc se ve škole učil věci, které již uměl, a tak bylo rozhodnuto, že se přestěhuje do Chieri a bude studovat tam. Začal chodit rovnou do vyšší třídy, ale i tak byl ze spolužáků nejstarší. Po celou dobu studia měl školu vždy bezplatně, protože dostával stipendium – jako žák s nejlepším prospěchem ze třídy. Během studií se kolem něj vytvořila skupina chlapců, s kterými se společně modlil a rozmlouval nad věroučnými otázkami. Po dokončení studií se rozhodl stát se knězem a vstoupil do semináře.⁷

Po vysvěcení na kněze začala Boskova hlavní činnost. Po poradě se svým duchovním patronem Donem Caffasem (později blahorečeným) započal svou kněžskou práci v Turíně. Po náhodném setkání v sakristii přede mší svatou se sirotkem Bartolomějem Garellim, kterého chtěl kostelník vyhnat, začal vyučovat katechismus. Shromažďovali se kolem něho nejen chlapci ale i dospělí, kteří po návratu z vězení hledali své nové uplatnění. Don Bosko se jim snažil pomoci zapomenout na minulost, pomáhal jim nalézt poctivou práci a směřoval je k dobrému křesťanskému životu.

Místa, kde se scházeli, nazýval oratoří. Název oratoř má původ již v 15. století. Pochází od latinského „orare“ modlit se. Podobu oratoří ovlivnil kněz Sv. Filip Neri (1515-1595). Chtěl být k dispozici mladým lidem, modlil se s nimi a četli společně Písmo svaté a poté se do jeho výkladu zapojovali všichni účastníci shromáždění. Setkání bylo ukončeno zpěvem a modlitbou. Sv. Filip Neri věděl, že krása a lidství jsou darem od Boha, tak v jeho oratoři bývalo veselo. Scházeli se nejprve v jeho bytě a potom v upraveném skladišti nad boční lodí kostela. Filip Neri nechtěl být reformátorem, ale přesto obnovil církev zevnitř. Ovlivnil mnoho svých současníků např. sv. Františka Saleského⁸.

⁷ Srov. BOSCO, Jan. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. Praha: Portál, 2007, s. 25 - 28.

⁸ Srov. BALÍK, Jan. *S mladými ke Kristu: o umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019, s. 93-95.

Také Bosko hledal nové místo, kde by mohl vytvořit oratoř, která měla plnit funkci domova, hřiště, školy a farnosti. Takové místo našel v části Turína nazývané Valdocco, kde se v současnosti nachází salesiánský areál s kostelem Panny Marie Pomocnice křesťanů.

V roce 1847 se snaží změnit nouzi chudých chlapců poskytováním nejen poučení a zábavy, ale i ubytováním, stravováním a soustavným vzděláváním. Prosazoval, aby s nimi mistři a zaměstnavatelé uzavírali řádné smlouvy. V roce 1857 Don Bosko začal psát stanovy salesiánů. V roce 1858 navštívil poprvé Řím, kde představil svoji činnost papeži Piu IX. Od roku 1861 se oratoř změnila v internát, učňovskou školu a gymnázium. Z jeho klientů se postupně stali spolupracovníci a z nich vyrostla první skupina salesiánů, kteří se zavázali soukromým slibem, že se budou podílet na díle Dona Boska. Jeho dílo se rozšířilo i do dalších zemí, např. do Francie, misie v Jižní Americe. Na sklonku života sehnal finanční prostředky pro stavbu kostela Sacro Cuore v Římě, který byl vysvěcen v roce 1887. Zemřel 31. ledna 1888 po vysvěcení tohoto kostela.⁹

2. června 1929 byl Don Bosko prohlášen za blahoslaveného a 1. dubna 1934 za svatého¹⁰

1.4 Salesiánská rodina

Myšlenkou Dona Boska se inspirovaly další skupiny společenství. Jsou to Dcery Panny Marie Pomocnice křesťanů (FMA), Salesiáni Spolupracovníci (ASC), Sdružení bývalých žáků Dona Boska, Volontarie Dona Boska (VDB) a další např. v ČR Staré páky, Salesiánské hnutí mládeže (SHM), Salesiánské kluby mládeže (SKM). Dohromady tvoří salesiánskou rodinu.¹¹

1.4.1 Dcery Panny Marie Pomocnice

Jednou ze základních větví salesiánské rodiny jsou Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA). Tuto odnož salesiánů zaměřenou pro dívky založil v roce 1872 svatý Jan Bosko spolu se svatou Marií Dominikou Mazzarellovou. První představenou se stala Marie

⁹ Srov. BOSCO, Terezio. *Don Bosko*. Torino: LDC, 1975. II. nezměněné vydání Řím 1990, s. 222-226.

¹⁰ Srov. Zakladatel Jan Bosco. In: *Salesiáni Dona Bosca*. [Online]. [Cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/zakladatel-jan-bosco/>.

¹¹ Srov. Kdo jsme. In: *Salesiáni Dona Bosca*. [Online]. [Cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/>.

Dominika.¹²

Posláním sester je podobně jako u salesiánů výchova potřebných dívek. Tato řeholní společnost má výchovný a misijní ráz. Zasvěcují se Bohu slibem čistoty, poslušnosti a chudoby. Nosí šedý řeholní šat. Pracují jako učitelky v mateřských školkách, školách, internátech, vyučují náboženskou výchovu nejen ve školách, ale i v mimoškolní činnosti. Věnují se také misiím. Používají zkratku FMA (Figlie Maria Ausillatrice). Před rokem 1950 přišly sestry na Slovensko. V roce 1990 měla řeholní společnost ve světě 17 200 sester. Tato řehole se řídí papežským právem. Hlavní představená sídlí v Římě.¹³

1.4.2 Život Sv. Marie Dominiky Mazzarellové

Narodila se 9. května 1837 v Mornese v Itálii jako nejstarší dcera. Mazzarellovi pracovali na pronajatých vinicích. Dominika pomáhala rodičům, do školy nechodila, naučila se od otce jen číst. Ve vesnici od roku 1947 působil kněz don Pestarino. Založil tam Družinu Panny Marie Neposkvrněné. Její členky skládaly sliby čistoty a pomáhaly při výchově dětí, výuce náboženství, nemocným, Do Družiny se přidala i Marie Dominika. Ve 23 letech při ošetřování nemocných tyfem však sama onemocněla. Po uzdravení již neměla tolik sil, aby mohla pracovat na vinici. Našla si lehčí práci. S přítelkyní Petronilou založily šicí dílnu, kde učily šít další děvčata a přitom na dívky působily i výchovně. Ujaly se i opuštěných dívek. Věnovala se děvčatům podobně jako Don Bosko, kterého zatím neznala.

V roce 1864 navštívil Mornese Don Bosko. Zjistilo se, že oba mají společné rysy své výchovné činnosti. Don Bosko v té době chtěl rozšířit svou činnost o výchovu děvčat. Proto postupně vedl Marii Dominiku i její spolupracovnice k založení ženské kongregace. V roce 1872 několik mladých žen v čele s Marií Dominikou Mazzarellovou složilo první řeholní sliby. Sestry otevřely v Mornese školu. Marie Dominika se stala první představenou. V tomto roce první dívky složily řeholní sliby na tři roky. Staraly se o děvčata z farnosti a o nemocné. Začátky byly těžké, pronásledovala je chudoba. První dům se začal rozpadat. Přechodně se mohly nastěhovat do rozestavěné koleje. Jedním z příjmů byl chov bource morušového, ale to pro všechny nestačilo. Po smrti mladé sestry Marie Poggiové v roce 1874 obyvatelé Mornese začali sestry více podporovat

¹²Srov. Propagační leták z počátku devadesátých let, archiv rodiny autorky práce

¹³Srov. Propagační leták z počátku devadesátých let, archiv rodiny autorky práce

V roce 1876 otvírají ve Vallecrosii oratoř a dívčí školu. Poté vznikají oratoře v dalších místech Itálie. V Sestri Levante je otevřeno rekreační středisko u moře pro 100 chlapců a dívek postižených tuberkulózou. V roce 1878 byla rodina Dcer Panny Marie Pomocnice rozšířena i do dalších států.¹⁴ Ještě za života M. D. Mazzarelové se kongregace rozšířila do Francie a prostřednictvím misí do Argentiny a Uruguaye. Marie Dominika zemřela 14. 5. 1881,¹⁵ Její nástupkyní se stala Marie Dagherová.¹⁶

1.4.3 Salesiánští spolupracovníci

Donu Boskovi od otevření první oratoře pomáhají zbožní kněží i laici. V každém čase se objevují ti, kteří jej podporují a pomáhají mu s činností pro chudé děti. Don Bosko vypracoval v roce 1874 směrnice pro sdružení Salesiánských spolupracovníků a stanovil tři hlavní cíle:

- působit dobro sobě prokazováním lásky bližním, především chudým a opuštěným dětem,
- usilovat se salesiány o stejnou zbožnost a náboženskou praxi
- shromažďovat chudé děti, poskytovat jim ve vlastních domech výuku a chránit je před nebezpečími

V roce 1876 bylo sdružení schváleno papežem Piem IX. Salesiánští spolupracovníci provádějí stejný apoštolát jako salesiáni tzn. pomáhat salesiánům v jejich činnosti, katechizovat, podporovat kněžská povolání, modlit se a poskytovat hmotnou pomoc.¹⁷ Spolupracovníky se mohou stát věřící od 18 let, svobodní, manželé i diecézní kněží. Jejich posláním je apoštolát. Spolupracovník nejprve musí absolvovat přípravu, kdy se seznámí se salesiánskou rodinou. Příprava je zakončena slibem, který má morální závaznost, ne právní důsledky. V roce 1990 bylo ve světě asi 30 000 spolupracovníků se slibem. V Čechách také pracují ve všech diecézích a jejich počet roste

1.4.4 Volontarie dona Boska (VDB)

Tento sekulární institut vznikl v roce 1917 v Turíně. Jeho zakladatelem byl nástupce

¹⁴Srov. BOSCO, Terezio. *Don Bosko*. Torino: LDC, 1975. II. nezměněné vydání Řím 1990, s. 298-310.

¹⁵Srov. Sv. Marie Dominika Mazzarelová. In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. [Cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.fma.cz/spiritualita/salesianske-osobnosti/svati/sv-marie-dominika-mazzarellova/>.

¹⁶Srov. BOSCO, Terezio. *Don Bosko*. Torino: LDC, 1975. II. nezměněné vydání Řím 1990, s. 310.

¹⁷Srov. BOSCO, Terezio. *Don Bosko*. Torino: LDC, 1975. II. nezměněné vydání Řím 1990, s. 321-322.

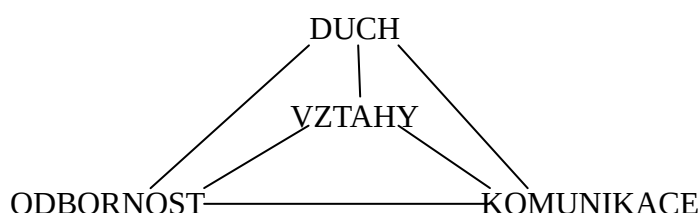
Dona Boska, blahoslavený Don Filip Rinaldi. Členkami jsou zasvěcené laičky, jejich vzorem je Ježíš v Nazaretě, který žil v rodinném prostředí, v obyčejném zaměstnání. Žijí v rodinách nebo samy. Zastávají různé profesní, odborové i společenské funkce. Pracují v pastorační činnosti farností i diecézí, účastní se charitativní činnosti a spolupracují s ostatními složkami salesiánské rodiny. Důležitým prvkem sekulárně zasvěcených je skrytost, rezervovanost. Snaží se žít podle Dona Boska. Úkolem je posvěcovat a obnovovat prostředí a skutečnosti, které jsou kněžím a řeholníkům nedostupné.¹⁸

¹⁸Srov. Propagační leták z počátku devadesátých let, archiv rodiny autorky práce

2 Principy salesiánské pedagogiky

2.1 Zdroje salesiánského schématu

Zakladatel salesiánů svatý Jan Bosko se snažil rozvíjet aktivity v oblastech, které dnes nazýváme edukace, sociální práce a pastore. Principem byl křesťanský humanismus, který odpovídá židovsko-křesťanské tradici přizpůsobené politické a kulturní atmosféře 19. století. Současní salesiáni jeho metody přizpůsobují potřebám dnešní situace. Jean-Claudee Gillet rozpracoval model práce s lidmi založený na propojení tří veličin duch – odbornost – komunikace.

Situace v České republice je pro církevní instituce velmi specifická. Není formována pouze židovsko-křesťanskou tradicí, jsou zde další zdroje české kultury – proudy. Prvním proudem je propagace demokratického občanství (masarykovsko-havlovská tradice), který klade na první místo ideu. Druhým je proud marxistický, který považuje individuální svobodu za iluzi a třetím je pozitivistický postoj, ovlivněný empirickými vědami. Zajímavostí v českých zemích je, že sociální pedagogika a sociální práce, které spolu úzce souvisí, se rozvíjejí odděleně. A to i v tématech, kde by to bylo užitečné k prospěchu účastníků.

Don Bosko se ve výchově zabýval preventivním systémem. Napsal několik spisů o výchově. Nejznámějším je *I sistema preventivo nella educazione della gioventu* (Preventivní systém výchovy mládeže), který vyšel v roce 1877. Prevence znamená předcházení negativním společenským jevům. Tato myšlenka má hluboké historické kořeny. Zmiňuje ji už sv. Augustin, že se chudobě má spíše předcházet než proti ní bojovat. Don Bosko zde píše o dvou protikladných přístupech k člověku a k výchově represivní a preventivní. Represivní systém je založen na právech a povinnostech a preventivní na důvěře a motivaci.¹⁹

¹⁹Srov. KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012, s. 14-19.

2.2 Principy salesiánské výchovy

Rozum a výchova na základě dialogu a respektování svobodné vůle svěřenců. Don Bosko věřil, že v každém člověku je něco dobrého. Podle Dona Boska umění vychovatele spočívá ve schopnosti vychovatele povzbuzovat v mladých lidech vědomí svobody a zodpovědnosti. Dnes řadíme do výchovy podle rozumu také výchovu ke kritickému myšlení. Rozvoj kritického myšlení je důležitý, aby se mladí lidé nenechali ovlivnit různými ideologiemi. Současné pedagogické směry kladou důraz na tento rozvoj.

Laskavost znamená účast na lásce Boží. Tuto lásku vyjadřuje Don Bosko v *Dopise z Říma slovy: "Nestačí, abyste mladé milovali, oni musí cítit, že je máte rádi."*²⁰ Vychovatelé mají dát najevo, že jim na svých svěřencích záleží. V 19. století totiž vládla ve školách a internátech tvrdá kázeň.

Přijetí Božích tajemství je vrcholem lidské moudrosti. Don Bosko byl přesvědčen, že bez náboženství neexistuje trvalé štěstí ani opravdová morálka. Kladl důraz na svátost smíření a eucharistii.

Charakteristickým znakem salesiánské výchovy je výchova na základě osobních vztahů. Vychovatel by měl být zralá osobnost. Vychovatel by měl svou přítomností vycítit a neutralizovat negativní faktory. Základem atmosféry je radost a veselost, která je postavena na křesťanské naději. Radostné klima podle Dona Boska představoval volný čas, hřiště, oslavy, hudba, divadlo a výlety.

2.3 Metody křesťanské výchovy doporučené rodičům

Dle salesiánského systému výchovy se vychovatel má stát váženým vedoucím a ne despotickým vládcem. Děti by měly být jeho spojenci. Rodiče by měli mít situaci pod kontrolou, měli by znát temperament a povahu dětí, měli by vysvětlit a naučit "pravidla hry". Jasně vysvětlovat myšlenky a pocity, povzbuzovat a uznávat, vzájemně se milovat, dělat věci společně, komunikovat, oceňovat, předávat, pomáhat, zkoušet, řešit problémy, mít duši, odpouštět a slavit. Děti by měly poznat systém hodnot, ve které věří rodiče, mít nastaven dobrý řád, rodiče by se měli vyvarovat rozporu mezi slovy a činy a

²⁰KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012, s. 31.

poskytovat dětem vzory.²¹

2.4 Metody výchovy používané v salesiánských zařízeních

M. Svoboda provedl výzkumné šetření s pracovníky osmi salesiánských zařízení. V odpovědích objevil tyto metody: pedagogická komunikace, kontaktní práce, zpětná vazba, doprovázení, neformální vzdělávání, podpora komunikace mezi vrstevníky, podpora vzniku skupiny, modelová výchova na základě příkladu vlastního života, případová práce, poradenství, zprostředkování navazujících služeb, sociální práce se skupinou, utváření charakteristického sociálního prostředí.²²

2.5 Orientační linie výchovného poslání FMA

V základním dokumentu FMA pod názvem Orientační linie výchovného poslání FMA je uvedeno, že hlavní linií Dcer Panny Marie Pomocnice je přednostně se zaměřit na formaci vychovatelů a vytvářet prostředí studia, sdílet víru a poslání uvnitř výchovné komunity Další strategií je nová evangelizace, založená na hlásání Krista. Pastorece mládeže je pastorační povolání.

Výchovná komunita vypracovává výchovný projekt v dialogu s kulturou a prostředím v duchu křesťanského humanismu. Je zapotřebí brát v úvahu rozvoj globalizace, mění se kategorie času a prostoru, zkracují se vzdálenosti a zvětšuje se rozdíl mezi těmi, kteří mají přístup k novým technologiím a těmi, kteří jej nemají. S ohledem na tuto skutečnost se musí brát zřetel na prostředí, ve kterém žijeme. Je větší mobilita, která je v některých zemích vyprovokována chudobou, válkou a v jiných zase studiem či dobou prázdnin. Ta usnadňuje poznávání, vědomější solidaritu. Virtuální svět se stává novým typem komunikace.

Salesiánská komunita cítí, že by měla být domovem pro ty, kteří domov nemají a snažit se o pedagogiku prostředí, dát dětem přijetí, důvěru, spoluodpovědnost, naslouchat a komunikovat a doprovázet v hledání smyslu života. Komunita, která vychovává druhé i sebe, sdílí víru v Boha, v Ježíše Krista, evangelizuje v salesiánském stylu a aktivně se zapojuje do místní církve. Členové se nechávají vést Pannou Marií z Nazareta, od které čerpali styl výchovného působení Don Bosko a Marie Dominika Mazzarelová.²³

²¹Ferraro, Bruno, 2014, str. 45-47

²²Srov. KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012, s. 75-76.

²³Srov. Institut Dcer Panny Marie Pomocnice. Orientační linie výchovného poslání FMA – Aby měli život

3 Vznik salesiánského hnutí v českých zemích a na území východních Čech

3.1 Počátky salesiánského hnutí v českých zemích

Počátky salesiánského hnutí se v českých zemích se objevují ještě za života zakladatele Dona Boska. Učitelka měšťanských škol na Smíchově Barbora Pazderníková napsala knížku *Dílo křesťanské lásky mezi mládeží opuštěnou*, kde popisuje dílo Dona Boska, jeho způsob výchovy mládeže a zmiňuje i jeho okružní list spolupracovníkům s datem 1. ledna 1882. Sama vybízí Čechy ke vstupu mezi salesiánské spolupracovníky. V roce 1885 vydává další přepracovanou knihu s novým názvem *Apoštol opuštěné mládeže*. Tuto knihu věnovala paní Marii Riegrové, rozené Palacké, která byla dcerou Františka Palackého. Paní Riegrová byla předsedkyní komitétu pro opatrovny a mateřské školy královského města Prahy. Naskytla se jí možnost si přečíst francouzský věstník salesiánského díla a jiné salesiánské literatury. S ochotou poskytla prameny Barboře Pazderníkové ke knížkám o salesiánském díle. V této době vycházely také různé drobné články v časopisech,

S Donem Boskem se osobně setkal vicerektor českobudějovického kněžského semináře pater Václav Petr. Chtěl se s ním poradit při zakládání kongregace bratří Nejsvětější svátosti. Paterovi Petrovi se podařilo kongregaci založit a napodobit starší předlohy, ale dílo nebylo totožné.²⁴

3.2 Ignác Stuchlý

Prvním českým salesiánem se stal Ignác Stuchlý, který se narodil 4. 12. 1869 v Boleslavi v Pruském Slezsku. V dětství býval často nemocen. Chtěl být krejčím. Po biřmování v roce 1886 se rozhodl být knězem, ale měl jen základní vzdělání. Vystudoval 7 ročníků gymnázia v Olomouci. Poté musel tato studia přerušit a odjel do Itálie do Turína, kde se seznámil se salesiány. Tam v roce 1895 vstoupil do noviciátu salesiánů a pokračoval ve studiích.

Poté byl poslán do salesiánského konviktu v Gorici, kde salesiáni otevřeli domov pro

a měli ho v hojnosti. In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. 2006. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <https://www.fma.cz/o-nas/ke-stazeni/>.

²⁴Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 8 – 9.

studenty a oratoř pro hochy. V roce 1901 byl kardinálem Missiou vysvěcen na kněze a působil zde do roku 1910. Pak byl povolán do Lublaně. Mezitím několik českých chlapců přijalo výzvu a odjeli k salesiánům do Itálie např. František Hlaváč, Josef Lepařík, Kodýtek, Štěpán Trochta, Václav Vrtaník. Poté působili v severní Itálii ve Foglizzo a v Perose.

Připravovali založení salesiánského díla také v Čechách. Pod vedením Ignáce Stuchlého vznikl v roce 1927 první dům na Moravě ve Fryštáku. Začátky nebyly lehké. Don Stuchlý měl funkci prefekta, sám žádal, aby ředitelem byl Ital. Jmenován byl don Giuseppe Coggiola. Donu Stuchlému byl také oporou mezi jinými Štěpán Trochta, František Hlaváč... První školní rok zde bylo asi 52 chlapců.²⁵

²⁵Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 10-25

4 Činnost salesiánského hnutí v období samostatného československého státu

4.1 Společenská situace v období samostatného československého státu

Až do roku 1918 jsou lidé vychovávaní k respektu a úctě vůči panovníkovi a představitelům státní moci, která je garantem katolicismu jako státního náboženství. V rakousko-uherské monarchii se v předmětu náboženství kladl důraz na znalosti. Politická situace po první světové válce způsobila rozpad hodnot a nástup nových ideologií. Stovky kněží odcházejí do laického stavu nebo zakládají nové církve např. Církev československou. Během první republiky i duchovní viděli sociální křivdy a toužili po vytvoření sociálně spravedlivé společnosti.²⁶ Náboženská výchova začíná být obtížná. Také se objevuje nový fenomén a to dostatek volného času, zejména u mladých. Objevuje se nový pojem pedagogika volného času. Začínají se rozvíjet různé spolky, nová hnutí mládeže např. skautské hnutí, Katolická akce. Vzniká nová podoba církevní práce s mládeží²⁷.

4.2 První ústav ve Fryštáku

Jak bylo zmíněno v předchozí kapitole, byl postaven první ústav ve Fryštáku asi pro 100 hochů. Budova se skládala ze staré školy a nové dvoupatrové budovy. Na zahradě bylo vybudováno hřiště. Slavnost otevření domu se konala v neděli 3. června 1928 u příležitosti se slavností Panny Marie Pomocnice. Byla to příležitost k propagaci díla. První školní rok 1927-1928 skončil úspěšně. V dalším školním roce již bylo chlapců 85. V tomto roce se Ignác Stuchlý stal ředitelem. 1. ledna 1930 začal vycházet salesiánský věstník s názvem Blahoslavený Jan Bosko. 17. června 1934 proběhlo svěcení základního kamene k druhému českému salesiánskému ústavu v Ostravě. Zde se stal ředitelem Štěpán Trochta²⁸.

4.3 Vznik nové české provincie

²⁶ Srov. PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k neateističtější zemi světa*. Ostrava: Moravapress, 2013, s. 89.

²⁷ Srov. BALÍK, Jan. *S mladými ke Kristu: o umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019, s. 79.

²⁸ Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 25-41

Nová česká provincie oficiálně vznikla 15. září 1935. Jejím provinciálem byl jmenován Ignác Stuchlý. Otcí Stuchlému záleželo na tom, aby se jeho mladí salesiáni nestali jen úspěšnými herci, organizátory akcí, trenéry sportů, ale aby z nich především byli učitelé víry mladých. V Ostravě se rozjela výstavba kostela. Do noviciátu nastoupilo v roce 1936 jedenáct přednoviců. Bylo to sice méně než v minulých letech, ale provinciálovi Stuchlému záleželo více na kvalitě. Dle brožury Jaroslava Kopeckého *Tvé misie budou na severu* napsal Ignác Stuchlý do posledního vánočního čísla Salesiánského věstníku roku 1936: *"Uplynul rok od založení samostatné československé provincie a zahajujeme desátý rok působení salesiánského díla v českých zemích. V duchu svatého zakladatele otvírám Vám své srdce, abych s Vámi sdílel naše radosti i strasti. Jste členy naší rodiny a máte na to právo. Toto dílo, zaseté s Vaší pomocí před deseti roky není sice už v plenkách, ale je ještě mladé. Nazval bych je desetiletým dítětem. Díky Vám roste a sílí a jeví slibnou budoucnost. Vůle Boží, která poslala světu Dona Boska, razí cestu jeho díla i u nás. Není to naše zásluha, jen se snažíme napodobovat zdárný příklad našeho Zakladatele...."*²⁹

Na žádost kardinála Kašpara vznikl salesiánský ústav v Praze Kobylisích. Pod vedením Štěpána Trochty byla výstavba zahájena v červenci 1936. První část domu byla dostavěna v roce 1937 a Štěpán Trochta se také stal jeho prvním ředitelem. Byl zde vybudován Salesiánský chlapecký domov Karla kardinála Kašpara (konvikt), oratoř a ústavní kaple sv. Terezičky. V ústavu bylo před válkou ubytováno cca 200 chlapců. Oratoř zase nabízela divadlo, film, zpěv, hudbu, kroužky a množství sportovních aktivit.³⁰

²⁹KOPECKÝ, Jaroslav. *Tvé misie budou na severu*, Praha: Portál, 2007, s. 34-35.

³⁰srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 47-48.

5 Činnost v období II. světové války

5.1 Začátek II. světové války

Na začátku školního roku 1938-1939 byla vyhlášena mobilizace celé československé armády. Čeští novici zůstali na Slovensku a slovenští klerici v Ostravě. Stmeloval je Don Stuchlý, který byl pro všechny otcem. V listopadu papež Pius XI. prohlásil za blahoslavenou Marii Mazzarellovou spoluzakladatelku Dcer Panny Marie Pomocnice. V roce 1939 pod vedením pátera Františka Lepaříka vzniká oratoř v Brně - Žabovřeskách. Po vypuknutí druhé světové války čeští salesiáni pokračovali ve své činnosti s jistotou, že Bůh bude s nimi. Páter František Lepařík shromáždil kolem sebe na tisíc chlapců. Postavili oratoř - halu ze dřeva jako provizorium, které sloužilo mnoho let jako herna pro hochy a vedle malou kapli Pomocnice křesťanů.³¹

5.2 Založení salesiánského domu v Pardubicích

10. prosince 1939 byl v Pardubicích posvěcen základní kámen z pověření královéhradeckého biskupa Mořice Píchy sídelním kanovníkem Minaříkem. Katolická národní jednota mužů a žen v Pardubicích stála v čele založení salesiánského díla. Získali od města pozemek Na Skřivánku výměnou za katolický hřbitov. Tato čtvrť získala své pojmenování v 18. století po kováři Jindřichu Skřivánkovi, který na tomto místě vyžehnil pole. Po první světové válce v minulém století zde bylo postaveno několik obecních vícepodlažních bytových domů s obchody a také škola. Naproti Zborovskému náměstí se začal budovat Salesiánský ústav. V plánu byl také kostel sv. Václava, který měl být největším kostelem v Pardubicích, ale k realizaci vlivem politické situace již nedošlo.³²

Na žádost slovenské vlády Don Richardsone požádal v Římě o rozdělení československé inspektorie na českomoravskou a slovenskou. K českomoravské patří salesiánská centra v Ostravě, Fryštáku, Praze, Brně a Pardubicích. Rok 1941 byl rokem jubilejním - 100 let od první hodiny náboženství pro sirotka Oligarcho, kdy Don Bosko vytvořil svou oratoř. Ostravští salesiáni vydali knížečku kapesního formátu "Náš katechismus" a mezi českomoravskými salesiánskými ústavami se konala soutěž v

³¹Srov. KRÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 52-55.

³²Srov. HOFMAN, Jiří, PALEČEK, Jiří a ŘEHÁČEK Jan. *Historie pardubických městských částí*. Pardubice: Klub přátel Pardubicka, 2016, s. 159-161.

náboženských znalostech. Soutěž ukázala, co chtějí salesiáni v těžké době dát národu: posílit víru v Boha a v jeho pomoc. V Pardubicích bylo postaveno jedno křídlo ústavu. V tomto roce také vznikl noviciátní dům v Ořechově na jižní Moravě.³³

Ale v roce 1941 se v Evropě zhoršila politická situace. Po útoku na Sovětský svaz vstoupila do války Velká Británie a USA. Činnost salesiánu byla omezena tím, že nesměl vycházet Salesiánský věstník, který dával možnost udržovat styk s českými spolupracovníky a dobrodinci. V únoru 1942 byl zabrán salesiánský ústav v Ostravě pro účely nemocnice. Ostravskou oratoř zachránil kostel svatého Josefa. Po atentátu na Heydricha přepadli němečtí vojáci salesiánskou komunitu v Ostravě a vykonali ostrou prohlídku. V Praze gestapo zatklo ředitele Dona Trochtu. Byl poslán do Terezína, potom do Mauthausenu a do Dachau. Obvinili ho z vlasteneckých kázání při svěcení v Pardubicích i jinde. Trochtovo zatčení bylo velkou ranou pro salesiánské české dílo. V Pardubicích se budování muselo zastavit.³⁴

Po prázdninách v roce 1942 fryštácký ústav přestal fungovat jako soukromé gymnázium, protože veškerá mládež musela chodit do veřejných škol. Pardubický dům fungoval potichu. Kaple se otevřela veřejnosti. Školní rok 1942-43 běžel jen chvíli. Po Vánocích spolubratři museli opustit studia a jít zachraňovat prohrávající říši. Na podzim 1943 byl zabrán fryštácký dům pro účely KLV - tzn. pro mládež z vybombardovaných německých měst. Pan farář Kubín dal k dispozici faru ve Fryštáku a v přibyslavské farnosti na Českomoravské vysočině byla k dispozici prázdná prázdninová kolonie SKM Dvorek. Nastěhovali se tam kvartáni a kvintáni.

V Praze Kobylisích nedošlo k změnám v chodu domu, přestože zde byl útlum, a také hrozilo nebezpečí záboru ze strany nacistů. 14. srpna 1944 měl být dům zabrán dle dopisu ze salesiánského archivu. 10. září byl odeslán další dopis, kterým bylo původní nařízení zrušeno díky Donu Novosadovi.

Fryšták byl obsazen maďarskými vojáky. Brněnská oratoř se vyprázdnila. Bohoslovci se ukrývali ve Dvorku. Oratoř v Brně zasáhly bomby, ale poničily pouze okolí. Po

³³Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 57-60.

³⁴Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 60.

ukončení války se Don Trochta vrátil z koncentračního tábora³⁵.

5.3 Poválečné roky

Československo bylo osvobozeno Rudou armádou a dostalo se pod vliv komunistického Sovětského svazu. Toto období let 1945-1948 bývá označováno v Československu pretotalitním režimem. Dochází k obnově církevních škol, katolických spolků a tisku. Začínají působit akademická sdružení např. Sdružení katolické mládeže, Svatováclavská liga atd., ale na druhou stranu se katolické církve dotkla tzv. druhá pozemková reforma. Byl schválen zákon č. 142/1947 Sb. o revizi první pozemkové reformy a byla církvi odňata zemědělská a lesní půda nad 50 ha. Tím se omezily zdroje hospodářského zabezpečení církve.³⁶

Čeští salesiáni stáli stranou politiky. Don Stuchlý zůstal v Brně. Těšilo ho, že materiální škody nebyly a ztracené domy salesiáni získali zpět. Všechny domy vznikly z příspěvku chudých lidí, aby sloužily křesťanské výchově české mládeže. Trvalým sídlem noviciátu byly Hodoňovice. V kongregaci bylo nařízeno, aby jeden dům sloužil hochům - obětem války. Tímto domem se stalo středisko v Pardubicích. V internátu našli přístřeší příbuzní atentáčníků na Heydricha a synové popravených dalších vlastenců. Rozvíjí se také oratoř. Ředitelem se stává páter Jan Vtípil (*1901 - †1968, jeden z prvních českých salesiánů, asistentem noviců v Itálii a na Slovensku, ředitel oratoře v Ostravě).³⁷ V Ostravě se vytvořil domov pro učně. Ředitel je páter Václav Mrtvý (*1907 - †1977, rodák z Hané, ředitel ve Fryštáku, Ostravě a Ořechově, tlumočnickem v Praze na nunciatuře, odsouzen komunistickým režimem na 15 let vězení)³⁸.

O prázdninách 1946 na žádost Katolické charity salesiáni začali provozovat prázdninovou kolonii v Luhačovicích, kde chlapi trávili prázdniny s mladými salesiány. Vedl je novokněz František Hnila (*1916 - †1993). Po odsunu německých cisterciáků zůstal opuštěný cisterciácký klášter v Oseku u Duchcova. Salesiáni zde získali definitivní sídlo pro teologické studium. Tato oblast českého severu byla

³⁵Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Růt. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 62-70.

³⁶Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 15-16.

³⁷FRANK, Miloslav. *Stručný salesiánský nekrolog*. [Online]. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/25105705-Strucny-salesiansky-nekrolog.html>.

³⁸FRANK, Miloslav. *Stručný salesiánský nekrolog*. [Online]. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/25105705-Strucny-salesiansky-nekrolog.html>.

misijním územím. Převzali duchovní správu sedmi kostelů a vyučování náboženství na dvanácti školách. Uplatňovali teologii v praxi v terénu. Byly tam otevřeny oratoře.

V Pardubicích 11. listopadu 1947 slavnostně pardubický arciděkan Vincenc Šetina (*1876 - †1961) otevřel a posvětil novou oratoř "Domova radosti". Konaly se zde každou středu debatní náboženské večírky. Na jaře pod vedením pátera Jana Surého (*1912-1969) se připravovali a pak v Městském divadle hrály pašijové hry. Byla zde také založena kapela.

Salesiáni využívali možnosti práce s věřící mládeží např. v Junáku, jehož generálním duchovním rádcem se stal Don Štěpán Trochta. 1. ledna 1947 bylo také obnoveno vydávání Salesiánského věstníku.

16. listopadu 1947 se Don Štěpán Trochta stává biskupem. V tomto roce tedy fungovalo jedenáct salesiánských středisek mládeže. Pět jich bylo v Čechách: Praha, Pardubice, Mníšek pod Brdy, Osek, Vinoř a šest na Moravě: Fryšták, Ostrava, Brno, Ořechov, Hodoňovice a Přestavlky. Druhá část ústavu i s divadlem v Praze - Kobylisích byla dokončena až v roce 1947 a plánovaná stavba kostela až po listopadové sametové revoluci koncem 90. let.³⁹

Činnost první generace salesiánů na našem území spočívala v pastoračně-výchovné práci mezi mládeží zejména v oratořích a formací vlastních členů v internátních domech. Pro chlapce se též konaly v letních měsících tzv. prázdninové kolonie v nějakém jiném objektu, než byl salesiánský dům.⁴⁰

³⁹Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 71-80.

⁴⁰Srov. VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002, s. 12.

6 Činnost v období totality

6.1 Nástup totalitní moci

Totalitní režim nebyl nastolen náhle v únoru 1948 bez etapy režimu pretotalitního⁴¹ tj. československé období let 1945-1948. Také vztah církve a státu se měnil postupně. Komunistický režim se mohl inspirovat některými prvky církevní politiky za doby vlády Marie Terezie a Josefa II v druhé polovině osmnáctého století např. omezení poutí a procesí, aby lidé více pracovali, postavení klášterních statků pod státní kontrolu, rušení klášterů, podrobení teologických spisů a náboženské literatury státní cenzuře atd.⁴². Strategie nové státní moci vůči církvi byla zpracována v Návrhu církevního oddělení Ústředního akčního výboru Národní fronty schváleném 30. srpna 1948. Tímto dokumentem měla být definována závislost církve na státu např. mzdovou politikou, přerušením kontaktů katolické církve od Vatikánu, začlenit řeckokatolickou církev do pravoslavné atd. Touto závislostí se mělo docílit zániku náboženství. Československá biskupská konference odmítla v pastýřském listě ze 4. března 1948 uznat poúnorový režim. V čele církevní delegace, která jednala se státem, stál litoměřický biskup Štěpán Trochta. Církev žádala od státu respektování vnitřní autonomie a ponechání církevního školství. Jednání ale nebylo úspěšné. V polovině roku 1949 se podařilo církev vytlačit z veřejného prostoru pouze do kostelů. Náboženský tisk byl cenzurován, do katolických nakladatelství byli dosazováni státní zmocněnci, církevní školy byly postupně rušeny.⁴³ V březnu 1948 byla z důvodu údajných nevyhovujících podmínek pro mládež uvalena nucená správa na ostravský ústav salesiánů. Po mediální kampani byla v květnu po zprávě školské inspekce odvolána, ale byl vyměněn ředitel.⁴⁴

6.2 Salesiáni a Akce K v roce 1949

Salesiáni se nikdy nevázali na politickou stranu. V roce 1948 měli 260 členů, kněží, kleriků a laiků. Působili už v jedenácti domech. Převažovaly formační domy. Ale rozvíjely se i velké městské oratoře. 24. února 1948 se stává hlavním představeným

⁴¹ Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 15.

⁴² Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 15.

⁴³ Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 21-23.

⁴⁴ Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 156.

inspektorem páter Antonín Dvořák místo inspektora Ignáce Stuchlého. Usídlil se v Praze v Kobylisích. V Pardubicích na Skřivánku byl chlapecký domov, veřejná kaple sv. Václava a oratoř. Ředitelem byl P. Josef Januš. Vznikla zde také kapela.

Při sčítání lidu v roce 1949 se 75% občanů hlásilo ke katolické církvi a s tím bylo z pohledu totalitní moci potřeba něco udělat, i když mnozí byli v církvi jen formálně. Mezníkem v dějinách katolické církve v Československu byl přenesený svátek Božího Těla, který se slavil v neděli 19. června 1949. Měl se číst pastýřský list biskupů nazývaný „Hlas biskupů a ordinářů věřícím v hodině velké zkoušky“, který obsahoval ústrky a křivdy, kterým musela církev čelit. Autorem byl zřejmě Štěpán Trochta. Četla jej pouze třetina kněží a to se poté při soudních líčeních počítalo za důkaz protistátní činnosti.⁴⁵

Na podzim 1949 začala příprava na likvidaci řádů. Bezpečnost začala sledovat kláštery a připravovat materiály o jejich představených. Prezident Gottwald a ministři se rozhodli zlikvidovat řády. Vybrali deset obětí k soudu. Byli mezi nimi premonstrátský opat Machalka, Tajovský, jezuité Šilhán, Kajpr, Mikulášek, dominikán Brait, redemptoristé Mastilák a Blesík, františkáni Urban a Barták. Soud se konal 31. 3. 1950. "Při Akci K" v noci ze 13 na 14. dubna 1950 byl svezeno STB kolem 2192 řeholníků do několika koncentračních klášterů. Internace řeholnic nebyla jednoduchá, protože pracovaly ve zdravotnictví a v různých sociálních ústavech. Byla provedena izolace biskupů. Byli internováni ve vlastních rezidencích. Ve světě se začalo mluvit o "umlčené církvi" v Československu.

Salesiáni byli převezeni do Oseka u Duchcova, kde se nacházelo v bývalém cisterciáckém klášteře teologické učiliště salesiánů. Bohoslovcům posledního ročníku biskup Trochta udělil předčasně ve své rezidenci tajně kněžské svěcení těsně před svou internací. Studenti filozofie ve Fryštáku dopadli hůře. Byl jim znemožněn styk s rodinou a přitom ještě nebyli salesiány. V této nové situaci vytrvalo devět chlapců ze šestnácti. Státní církevní úřad shromažďoval hlášení z jednotlivých klášterů a snažil se o umlčení. Salesiánům se přesto podařilo sepsat a tajně vynést ven "Pravidla pro malé komunity", kde byl návod, jak salesiánsky žít ve světě. Pravidla se dostala do rukou chlapců z Hodoňovic a Přestavlk. Poté byli někteří ze salesiánů odvezeni do České

⁴⁵ Srov. BALÍK, Jan. *S mladými ke Kristu: o umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019, s. 71.

Kamenice, další do Hájku u Prahy. Cílem bylo řeholníky převést buď do civilního života nebo umístit do duchovní správy v diecézích, což by jim umožnilo odstraňovat horlivé kněze. Páteru Filipcovi se podařilo dostat z této léčky a byl propuštěn do civilu. Tak se mohl dát zapsat na Palackého univerzitu v Olomouci a ujmout se mladých spolubratří, aby si uchovali své povolání v nových poměrech. Mezitím se podařilo dát narychlo výbor spolubratří, kteří převezmou vedení. Za hlavu salesiánů byl zvolen pater Bohumil Durčík a zástupcem pater Cyril Ondra.

Poté byli někteří ze salesiánů odvezeni do České Kamenice, další do Hájku u Prahy. Klerici z Hájku nad 20 let museli k odvodu a nastoupili k nechvalně známým PTP, tj. k pracovním útvarům beze zbraně, tedy k lopatě. Byli rozesláni na různá místa a drženi zvlášť, aby svým učením nenakazili ostatní. Někteří byli obžalováni a souzeni. Salesián Štěpán Trochta, biskup litoměřický byl odsouzen na 25 let odnětí svobody. Měl se údajně dopustit špionáže a velezrady. Vystřídal různé pomocné práce.⁴⁶

Dle autorů publikace Stanislava Balíka a Jiřího Hanuše Katolická církev v Československu 1945-1989 měli salesiáni v českých zemích v roce 1950 239 členů. Z tohoto počtu byl 58 řeholníků v letech 1948-1968 bylo odsouzeno, 2 podmíněně a celková výše trestů v rocích a měsících činila 268 roků a 3měsíce a 1 rok a 8 měsíců podmíněně.⁴⁷

6.3 Dění v salesiánské kongregaci ve světě kolem roku 1950

Čeští salesiáni měli velice málo informací o dění v salesiánské kongregaci ve světě. 24. června 1951 byla papežem Piem XII prohlášena za svatou spoluzakladatelka Dcer Panny Marie Pomocnice Marie Dominika Mazzarellová. Téhož roku zemřel hlavní představený salesiánů don Petr Ricaldone. Jeho nástupcem se stal don Renato Ziggiotti. Představení v Turíně přesto dávali najevo, že na české bratry myslí a modlí se za ně. Občas se v dopisech objevovalo jméno "strýčka Renata".

Mezitím zasáhla mozková mrtvice Ignáce Stuchlého vlivem pracovního vypětí a strádání během II: světové války a poválečných událostí a byl od roku 1950 upoután na lůžko. Po akci K byl umístěn v domově důchodců v Lukově. Zemřel po dalším záchvatu

⁴⁶Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 86-97.

⁴⁷ Srov. BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013, s. 174.

mrtvice v lednu v roce 1953. Byl pohřben na hřbitově ve Fryštáku.

6.4 Činnost po amnestii od roku 1960

Při amnestii u příležitosti patnáctého výročí osvobození naší země Rudou armádou prezidentem Novotným v roce 9. května 1960 byla propuštěna většina bratrů salesiánů mezi nimi také biskup litoměřický Štěpán Trochta. Propuštění se museli hlásit v místě bydliště. Některým bylo místo určeno. Referát práce je posílal na místa pomocných dělníků. Štěpán Trochta po propuštění bydlel u bratra v Břevnově. Pracoval v Kovožávodě v Praze. Nakonec ho dali do předčasného důchodu, Podařilo se mu tajně vysvětit 29 spolubratří salesiánů, i když to bylo tehdy velmi riskantní. Kdyby se to prozradilo, šel by znovu do vězení. Svěcení předcházelo nižší svěcení, které mohl udělit i opat Tajovský a Dominus. Muselo se pracovat v malých komunitách. Styk mezi spolubratry se obnovil ve větších městech v Praze, Brně a Ostravě.

6.5 Otec Josef Kubín

Významnou salesiánskou osobností byl otec Josef Kubín. Narodil se 13. 12. 1912 v Hořicích. Navštěvoval obecnou školu ve východních Čechách v Novém Městě nad Metují, potom Obchodní školu v Náchodě. Poté nastoupil jako úředník v bance. Ve třiaadvaceti letech se rozhodl pro kněžskou službu v kongregaci Salesiánů Dona Boska a začal studovat ve Fryštáku, poté vstoupil do salesiánského noviciátu v Hronském Beňadiku na Slovensku, kde složil první sliby v roce 1938 a zahájil studia na Filozofickém studentátu v Ostravě. Za dva roky nastoupil jako sekretář ředitele Salesiánského střediska mládeže v Kobylisích. Věčné sliby složil 1944 V roce 1948 byl v Litoměřicích vysvěcen na kněze. Primici sloužil v Novém městě nad Metují.

Při Akci K byl v roce 1949 odvezen do Hájků u Prahy a poté přemístěn do Želiva. V roce 1953 byl propuštěn a vrátil se ke své matce do Nového Města nad Metují. Pracoval na dělnických pozicích v Novém Městě nad Metují, v Bohuslavicích a v charitním družstvu v Červeném Kostelci, kde se seznámil se sochařem a parapsychologem Břetislavem Kafkou. V roce 1955 nastoupil k Ingstavu na Křimovské přehradě u Chomutova. Zde se setkal s některými spolubratry a řeholníky. Začal organizovat duchovní programy a podařilo se vytvořit zázemí pro formaci řeholníků. Po potlačení kontrarevoluce v Maďarsku 1956 byl obviněn za podvracení republiky a odsouzen na dva a půl roku odnětí svobody. Trest si odpykával v dolech v Jáchymově a ve Valdicích,

kde se opět setkal s dalšími salesiány. Propuštěn byl v roce 1960. Podařilo se mu navázat kontakt s biskupem Štěpánem Trochtem a začal se věnovat tajnému svěcení nových kněží.⁴⁸

V publikaci *Knihy víry, naděje a lásky* autorka literární historička Marie Růt Křížková popisuje, jak P. Josef Topinka vzpomíná na své tajné vysvěcení. Na začátku prosince 1962 za ním přišel otec Kubín, aby se připravil, že o Vánocích bude vysvěcen na kněze. Dostal od otce Kubína krabičku s oleji a s knížečkou obřadů a měl se s biskupem sejít na nádraží. Otec biskup přijel, ale někdo tam na něj čekal. Z obavy, že je sledovaný, počkal, až nasedne do tramvaje a vystoupí, Potom teprve jej mohl oslovit. Odpověď byla: "Nejde to, nemám oleje ani knížku. " Vzpomněl si na něho ještě z oratoře. Řekl: Přijď ve středu ve dvě hodiny odpoledne, když bude roleta na druhém okně vpravo od vchodu dole, je volno a můžeš zazvonit. Když bude nahoře, tak to nejde. Ve středu si musel vzít v práci z naléhavých rodinných důvodů volno. V poledne se doma naobědval, nesměla o tom vědět ani jeho maminka a vydal se do Malířské ulice. Roleta byla dole. Otevřel mu sám Štěpán Trocht. Podrobil jej výslechu, kdo ho posílá, proč chce být knězem. Když obstál, tak přistoupil ve svém pokoji k samotnému svěcení. Uprostřed obřadu někdo zazvonil. Biskup šel klidně otevřít a poté se vrátil se slovy „Už jsem ho vyprovodil" a pokračoval v obřadu. Po mši ho pohostil kávou a zavázal ho pod nejpřísnějšími církevními tresty k mlčení. Když vyšel ven, měl znovu strach, že je sledovaný, ale překonal jej nesmírnou radostí, že je knězem a to mu už nikdo nevezme. Ve čtyři hodiny odpoledne byl opět v práci v pekárně. Druhý den dovezl oleje k paní Hokešové a v sobotu odjel do Nového Města. V neděli ráno měl primici v přítomnosti otce Kubína. Po evangeliu mu otec Kubín řekl, že i když je to všechno tak skromné, beze slávy u primic obvyklé - má tato první mše stejnou cenu, a že ta sláva, dá-li Bůh, také jednou přijde. Přišla. Dočkal se jí po pěti letech úzkostlivého tajení i před maminkou, se kterou bydlel v jednom bytě. Pravděpodobně ostatní svěcení probíhala podobně.⁴⁹

V katolické církvi byl významnou událostí II. vatikánský koncil, který svolal papež Jan XXIII. 11. listopadu 1962. V roce 1963 zemřel a jeho nástupce papež Pavel VI pokračoval a 8. prosince 1965 ukončil. Církevní představitelé z Československa se jej

⁴⁸Srov. JANDÁČEK, Milan, Hana JANDÁČKOVÁ a Jan IHNÁT, ed. Josef Kubín: člověk v nesprávné době na správném místě. Dolní Jasénka: Atlas, 2012, s. 8 – 15.

⁴⁹Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Růt. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 124-125.

nemohli účastnit. Mezinárodní tlak byl ale velký a tak mohl být papežem Pavlem VI jmenován pražský arcibiskup Josef Beran kardinálem, musel ale zůstat v Římě.⁵⁰

6.6 Činnost kolem roku 1968

Koncem šedesátých let se uvolnil styk se zahraničím. Někteří bratři se dostali za hranice alespoň se zájezdem a mohli navázat styk se salesiány v Polsku a ve východním Německu. V NDR dokonce někteří mohli být i vysvěceni německými biskupy. Po událostech Pražského jara 1968 mohli i salesiáni vyjít z ilegality. Možnosti cestování využili mnozí spolubratři k návštěvě představených v Itálii. Ale rozptýlení komunity v předchozích letech zapříčinilo úbytek spolubratrů. Mnozí nevydrželi a zvolili jinou životní cestu. Někteří se oženili a založili příkladné křesťanské rodiny. Ale byly i ojedinělé případy, kdy nevydrželi nátlak a ztratili víru.⁵¹

Po invazi vojenských jednotek Varšavské smlouvy 21. srpna 1968 se zatím v církevní politice mnoho nezměnilo. Přetrvávaly zavedené reformy. V roce 1969 byla otevřena v Olomouci pobočka teologické fakulty v Litoměřicích. Děti se mohly hlásit na náboženství na farách a ne ve škole jako dosud. Salesián P. Josef Kubín se stal duchovním správcem kostela Svatého Kříže v Praze na Příkopě, který do padesátého roku patřil salesiánům. Otec Kubín zval různé hudební skupiny, které v té době vznikaly. I v kostele mohla být rytmická hudba s kytarami. V Praze začala působit skupina mladých, kteří si říkali Poutníci. Otec Kubín s bývalým chovancem z Prahy Kobylis panem Nožinou a jeho kluky založil rytmickou skupinu Giovani. V roce 1968 se Josef Kubín stal vikářem kongregace a inspektorem byl jmenován páter František Míša. Od roku 1967 začal otec Kubín s otcem Jaroslavem Kopeckým organizovat děvčata, která se chtěla zapojit do činnosti salesiánů. Vzniká Sekulární institut Volontarií Dona Boska v Československu.⁵²

Někteří pamětníci v Novém Městě nad Metují vzpomínají na návštěvu mládeže od svatého Kříže, která na zdejší faře pobývala a svým vystoupením oslnila zdejší mladé křesťany. Autorka této práce se matně pamatuje na vyprávění své babičky, která bydlela v Libchyni u Nového Města nad Metují a mluvila o rytmických kytarových

⁵⁰Srov. KRÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 126.

⁵¹Srov. KRÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 129.

⁵²Srov. KRÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 130-135.

bohoslužbách.

V tomto období se také někteří bohoslovci z Litoměřic, kteří uvažovali o cestě salesiánského zasvěceného života, sjížděli na víkendy na faru do Petrovic u Klášterce nad Orlicí, kde se konaly přednášky orientované na salesiánskou formaci.⁵³

Po lednu 1968 se začali salesiáni více zapojovat do duchovní správy ve farnostech. Biskupem je salesián Štěpán Trochta. V 70. a 80. letech studovala část salesiánů na Cyrilometodějské bohoslovecké fakultě. Ostatní salesiáni pracovali s malými skupinkami mládeže. Čeští salesiáni se věnovali hlavně těmto činnostem:

- a) pastore farní mládeže (např. vyučování náboženství v malých skupinkách v rodinách)
- v) víkendové akce na farách, chalupách, výlety
- c) duchovní vedení salesiánských spolupracovníků
- d) prázdninové chaloupky a pastorační péče o jejich účastníky⁵⁴

6.7 Činnost v období normalizace

V roce 1970 se prosazuje normalizace, tj. návrat k tvrdému režimu. Komunistický režim trval na ateizaci veškerého života. V roce 1970 vznikla kolaborantská organizace kněží *Pacem in terris.*, která má za úkol rozkládat církev zevnitř. Církevní tajemníci překládali horlivé kněze na jiná místa. Také otec Kubín musel být přeložen od Sv. Kříže na Příkopě v roce 1973 ke Svatému Rochu na Olšany, kde mu v listopadu vzali souhlas úplně. Chtěli tak znemožnit setkávání společenství mladých, které se kolem otce Kubína tvořilo. Do Trmic v Ústí nad Labem se musel vrátit královéhradecký biskup Otčenášek a nemohl se ujmout biskupského úřadu.

Papež Pavel VI. jmenoval v roce 1969 litoměřického biskupa Štěpána Trochtu kardinálem, ale nemohl zveřejnit jeho jméno, byl jmenován "in pectore" tzn. v papežově srdci. Toto bylo oznámeno až v roce 1973. Reakce režimu na jmenování nebyla dobrá. Nátlak na kardinála Trochtu byl velký. Po nepříjemné návštěvě krajského církevního tajemníka 6. dubna 1974 zemřel. Pohřeb se konal za přísných bezpečnostních opatření,

⁵³Srov. VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002, s. 15.

⁵⁴Srov. KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012, s. 63.

Představitelé režimu se obávali velkého shromáždění lidu. Přesto byla hojná účast.

V druhé polovině sedmdesátých let se salesiánská činnost ustálila. Styk s představenými byl sice omezen, ale nebyl úplně znemožněn jako v padesátých letech. Noví spolubratři byli formováni většinou jako bohoslovci v semináři. Mělo to ale nevýhodu, že si nemohli salesiánský život vyzkoušet prakticky s týmovou spoluprací a seznamovali se s ním pouze z literatury. Museli pracovat individuálně, vše muselo být utajováno a nemohli vystupovat příliš kolektivně. Mohli pracovat většinou jen o víkendech a prázdninách.

V roce 1976 byl vypracován skupinou intelektuálů v čele s Václavem Havlem dokument Charta 77, kde se jednalo o porušování základních práv a svobod v Československu. Chartu podepsalo 12 kněží, mezi nimi jeden salesián František Hochman. Základní dokument nemohl být zveřejněn, šířil se jako samizdat. V podnicích a kulturních zařízeních probíhala podpisová kampaň proti tomuto hnutí tzv. anticharta. Nepodepsat antichartu vyžadovalo statečnost. Ze salesiánů ji nepodepsal nikdo.⁵⁵

V roce 1978 zemřel papež Pavel VI. Dne 26. srpna 1978 konkláve kardinálů, ve kterém byl také náš kardinál František Tomášek, zvolilo benátského patriarchu Albina Lucianiho, který přijal jméno Jan Pavel I. Po několika dnech ale umírá. 16. října byl zvolen nový papež polský kardinál Karol Wojtyła, který přijal jméno Jan Pavel II. Ve východní Evropě zavládlo nadšení mezi lidem, ne však v socialistických vládách. Tato volba měla pozitivní vliv na situaci v církvi u nás. Salesiánskému otci Míšovi se podařilo uskutečnit setkání v Polsku s hlavním představeným Donem Egidiem Viganoa a informovat ho o dění v církvi českých zemí.⁵⁶

Po druhém vatikánském koncilu jsou přepracovány stanovy v pokoncilním duchu a to na základě původní myšlenky, kterou chtěl prosadit Don Bosco, ale nepodařilo se mu to. Vzniklo laické sdružení spolupracovníků. Byly to především manželské páry těch, kteří se v letech 1969 a 1973 scházeli v Praze u Svatého kříže. Jejich přidružení bylo volnější a nenesli za dílo a poslání přímou odpovědnost. Rodiny posílali své děti na chaloupky a jejich děti se někdy stávaly salesiány. Někteří byli tajně v NDR vysvěceni na jáhny

⁵⁵ Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 147-149.

⁵⁶ Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 153.

např. Jaroslav Schrötter, Josef Fiřt nebo Ladislav Traxler. Sloužili poté až do roku 1989 ve službách diecéze, kde bydleli. Např. Ladislav Traxler, který měl svou rodinu, působil v Pardubicích. Věnoval se mimo jiné i přípravě snoubenců na manželství a mladých manželů na rodinnou výuku náboženství.⁵⁷

6.8 Působení salesiánů v tajné podzemní církvi

Po roce 1970 salesiánská kongregace nabízela studium i pro nesalesiány muže i ženy. Studium tajně organizoval Josef Šplíchal. Studovalo se po malých skupinách. Studium bylo na úrovni vysokých škol. Trvalo osm až devět let. Absolvovalo jej v průběhu let 1970 -1990 asi 90 studentů. Menší polovina z nich byla tajně vysvěcena. Také bylo potřeba vzdělat vedoucí studentských skupin. V roce 1979 vznikla tzv. malá teologie (školička). Probíhala ve formě večerního kurzu v soukromých bytech a také jako letní intenzivní kurz na dobře utajených chalupách. Toto studium trvalo tři a půl roku. Za jedenáct let studium dokončilo asi 300 studentů.

Rozšířenou aktivitou jsou také duchovní obnovy. Vedl je P. Petr Baran, který zajišťoval dívčí dorost do sekulárního institutu Volontarií Dona Boska. Jsou to Bohu zasvěcené osoby, které žijí ve světě mezi ostatními lidmi, aby svět přetvářely zevnitř. Řada duchovních cvičení se neodehrávala jen na území naší republiky. Zjistilo se, že uskutečňování duchovních obnov je bezpečnější v zahraničí např. v Bulharsku. Tyto pobyty zajišťoval už od roku 1970 P. Benno Beneš.

Dle knihy Kamínky, kde jsou sepsány drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality Dr. Wilhelm Platz vzpomíná: *"Patera Radima Hložanku, salesiána z Moravy jsme poznali v létě 1970 u svých příbuzných v Mostu. Byl přeložen do Hošťky. Když nás provázel svou skromně zařízenou farou, ukázal nám ve sklepě rozmnožovací přístroj. Sděloval nám, že na něm tiskne nejen zprávy z farnosti, ale i samizdaty teologické literatury. Jeho "ilegální" činnost nezůstala bez povšimnutí. Musel se zodpovídat před soudem. Byl odsouzen za promrhávání majetku lidu. Míňen byl papír, který k samizdatu promrhával"*⁵⁸

Ve stejné publikaci přidává svědectví Michaela Halásková z okolí Českého Meziříčí,

⁵⁷ Srov. KRÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 155.

⁵⁸ *Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2002, s. 51.

kteřá také opisovala strojem nějaké materiály. I ty se bála nechávat doma, aby se něco neprořeklo. Navštěvovala tábory, duchovní obnovy, duchovní cvičení. Na své první duchovní cvičení jela s rozpaky, ale přineslo jí to obrat v životě.⁵⁹

O působení tajné podzemní církve se zmiňuje i autor Josef Beránek v knize *U Božího mlýna*, která je napsána formou rozhovoru se salesiánským knězem Ladislavem Heryánem. Ladislav Heryán se mezi salesiány dostal díky páteru Josefu Novosadovi, který působil v Petřvaldě na Ostravsku, kde Ladislav Heryán prožil dětství, Ladislav Heryán cítil, že by se měl stát knězem. V osmdesátých letech minulého století nebylo jednoduché se dostat do semináře, kde vládly státem kontrolované poměry. Páter Novosad mu poradil, že by se mohl stát knězem tajným. Ladislav Heryán se dostal na vysokou technickou školu do Brna obor Průmyslová výroba stavebních dílců a hmot a přitom navštěvoval přednášky z teologie. Studoval individuálně formou návštěvy u pátera Novosada. Jednou za měsíc za ním přijel na celý den, sedl si proti němu a on mu přednášel. Ke studiu se používala prvorepubliková skripta nebo nacyklostylované texty. Další předmět morální teologii studoval už v malé skupince s p. Kopeckým, kdy se setkávali jednou za měsíc na různých místech, většinou na farách, kde působili salesiáni. Podzemní studium bylo odlišné v tom, že trvalo různě dlouho. Bylo na každém studentovi a představených, kolik předmětů, kdo bude studovat najednou.⁶⁰

Někteří bratři se v této době rozhodli pro emigraci. V roce 1985 k tomuto rozhodnutí dospěl i Ladislav Heryán. Nadchla ho myšlenka, o které se dozvěděl na tajných osobních exerciciích v Králíkách, jít na misie do Afriky. Měl v plánu se dostat se zájezdem přes cestovní kancelář Čedok do západní Evropy. Podařilo se mu to až o rok později. Rozhodnutí v té době nebylo jednoduché. Věděl, že blízké bude za útěk vyšetřovat státní bezpečnost. Podařilo se mu dojet do Říma, kde se dostal do českého domu Velehrad. Ale v uskutečnění jeho plánu mu bránilo neuznání mnohaletého tajného studia. Začal pracovat v salesiánské komunitě na Velehradě a znovu studoval. Věnoval se italské mládeži v oratoři. Na misie do Afriky se mu nepodařilo odjet, protože azyl dostal až v září 1989.⁶¹

Salesiáni v tomto období také vydávají samizdatový časopis pro mládež "Čtení do

⁵⁹ Srov. *Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti*. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2002, s. 129.

⁶⁰ Srov. BERÁNEK, Josef a HERYÁN, Ladislav. *U Božího Mlýna*. Praha: Vyšehrad, 2018, s. 37 - 43.

⁶¹ Srov. BERÁNEK, Josef a HERYÁN, Ladislav. *U Božího Mlýna*. Praha: Vyšehrad, 2018, s. 53 - 79.

krosny", jehož pokračovatelem je AD. Organizátory je P. Jaroslav Kopecký, P. Josef Dolista a další.⁶²

6.9 Chaloupkové hnutí

V těchto letech vznikají také prázdninové akce, kterým se říkalo "chaloupky". První prázdninovou chaloupku organizoval otec Jaroslav Lank. Na prvních prázdninových pobytech dostal přezdívku "Arcík". Tyto prázdninové pobyty trvaly 10-14 dnů pro skupiny kluků na nějaké chalupě s vedoucím a jeho pomocníky, kterým se říkalo asistenti.

V roce 1974 se stal jednou z hlavních salesiánských osobností kněz a kaplan Karel Herbst, který vystudoval litoměřický seminář a stal se diecézním knězem pražské diecéze. Působil nejdříve v Mariánských Lázních a potom na Svaté Hoře u Příbrami. V roce 1975 byl zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. A právě on se ujal vedení "chaloupkového apoštolátu."

Jaroslav Vracovský ve své publikaci Chaloupky píše, že Kája, jak se přezdívalo otci Karlu Herbstovi o své první chaloupce říká: *"Po pravdě řečeno, tohleto byl pro mě úplně nový svět. Měli jsme tenkrát obrovskou smůlu. Bylo nepříznivé, velice nepříjemné počasí. Každé ráno pršelo. Nikam se nedalo jít. Chaloupka malá, byli jsme v ní namačkaní a tak jsme si každý den říkali: "Snad bude zítra líp" Ale nedalo se nic dělat. Musel se vymyslet nějaký program, nějaká zábava. A ona to opravdu zábava byla! I ten duchovní program, samozřejmě. Bez duchovního programu by všechny tyto naše akce neměly vůbec žádný smysl. A po pravdě řečeno, jsem se to musel vždycky učit. Co s těmi kluky, aby se nenudili, aby to mělo smysl. Tenkrát nás Dominus na chvilku navštívil. Největším překvapením pro mě bylo, že naše naivní přivítání tak kouzelně přijal. A já jsem si v tu chvíli říkal: Tak takhle asi vypadá salesián." A když jsem odjížděl domů, byl jsem opravdu dost vyčerpaný, utahaný, unavený, zdeptaný, ale strašně šťastný. Opravdu jsem byl strašně šťastný z toho, že jsem si mohl vyzkoušet, že jsem mohl takových 14 dní prožít. A myslím si, že jsem se tam rozhodl, že by bylo krásné tím salesiánem být a v duchu sv. Jana Boska pracovat."*⁶³

Ale když chtěl kaplan Karel Herbst vstoupit do salesiánské kongregace, byl 6. ledna

⁶² Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Kniha víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 173.

⁶³ VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002, s. 21.

1975 zbaven státního souhlasu k výkonu duchovenské činnosti. Spolubratři mu navrhli, zda by se nechtěl věnovat chlapců a vést chaloupky. Jeho první chaloupka se konala v Klášterci nad Orlicí. Účastníky byli kluci z Mariánských Lázní a další, které doporučil otec Dominus. V civilním zaměstnání se stal v Praze umývačem oken a volný čas věnoval organizaci chaloupek. Nevyhnul se domovním prohlídkám a výsledkům STB. V roce 1978 už má chaloupky tři. Zájem o prázdninovou účast roste a začínají mu pomáhat další kněží a bohoslovci a také nejstarší chlapci. Kája se stává koordinátorem vznikajícího díla. Shání vhodné objekty, připravuje "témátka", což je systém katechezí na každý den pobytu. V roce 1986 mu byl státní souhlas k vykonávání duchovenské činnosti vrácen a byl poslán do pohraničí do Horního Sedliště. Mládež se nebála a jezdila za ním i tam.

Nejprve byly chaloupky určeny pro chlapce z věřících rodin. Bývalo tam okolo 20-30 chlapců staršího školního věku. Za vedení Káji bylo ustanoveno, že na chaloupky jezdí kluci od 4. třídy. Horní věková hranice byla 17 let. Potom už chlapci jezdili jako asistenti nebo využívali různé jiné akce, jako jsou puťáky, vzdělávací akce a smíšené party. Na chlapecké chaloupky jezdily obvykle dvě starší dívky, které pomáhaly s vařením. V některých místech se uskutečňovaly i chaloupky pro mladší děti, které byly smíšené a vedly je maminky samy. Na počátku osmdesátých let z bezpečnostních důvodů kvůli tlaku státních orgánů byl snížen počet účastníků na 12.

Později vznikají pobyty i pro dívky. Program se skládal z dobré zábavy a také byl zaměřen na náboženské vědomosti. První dívčí chaloupku vedly Dana Ovečková a Dagmar Turková v roce 1977. Vzniká skupina asistentek, do které se zapojila Dáša Větrovská, která byla na několika prvních chaloupkách Kájových. V roce 1980 ji svěruje Dominus odpovědnost za organizování chaloupek pro děvčata. Později se o další dívčí chaloupky zejména na Moravě stará otec Petr Baran, kterému se říkalo Děda. Děda organizoval duchovní cvičení s výcvikem vedení chaloupek.⁶⁴ V roce 1983-1984 se oddělují asistentky z Hradce Králové díky formování Dcer Panny Marie Pomocnice. Zde má odpovědnost Jana Tauchmanová.

Děti a jejich rodiče se o chaloupkách tehdy mohly dozvědět třemi hlavními způsoby. O této možnosti trávení prázdnin je mohli informovat faráři nebo přímo salesiáni, potom

⁶⁴ srov. MAREK, Aleš. *Vzpomínání na Dědečka: soubor faktů, fotografií a vzpomínek pamětníků na kněze Petra Barana, SDB*. Tišnov: Sursum, 2009, s. 162.

také samotné maminky mezi sebou a za třetí kluci sami, kteří pozvali svého kamaráda. Chaloupkové dílo se rozrůstalo velmi rychle i přesto, že nikdo nikoho nenutil podbízivou reklamou. Toto dílo dobře odpovídalo na potřeby doby a získalo si dobré jméno.⁶⁵

Chaloupky se vyznačovaly salesiánských duchem, který klade důraz na preventivní systém, který obsahuje čtyři prvky salesiánské činnosti a to: domov, hřiště, škola a farnost. Měly srdečnou atmosféru domova, kde byl každý přijímán a také spoluzodpovědný za to, co se tam děje. Vládl tam společný duch, prostě to, že se všechno dělalo společně. Myšlenku chaloupek vyjadřuje Vracovský v knize Chaloupky z materiálů Mutábor: *Jeden pro druhé! To je společenství, kde se chlapci dovedou rozdávat a mnohdy na sebe zapomenou. Je důležitější, aby měli všichni, než aby měl on. Takoví se dokážou překonat. Vezmou na sebe i trest místo toho, kdo se bojí, pomohou, i když vědí, že tím ztrácejí čas. Bez problému pracují pro druhé i za druhé. Pro ně je důležitější radost toho, kdo je smutný, než vlastní radost. To jsou ti, kdo ve svých bratřích vidí Krista*".⁶⁶

Chaloupky byly nejen plné her, výletů a dobrodružství, ale i netypickou školou života. Kluci i asistenti se zde naučili zábavnou formou nové užitečné věci. Ať už se jedná o praktické dovednosti, tak se zde dovídali nové náboženské informace. Jak bylo napsáno výše, otec Karel Herbst se podílel na přípravě katechezí - tématék. Pro některé děti to byl jediný zdroj náboženské výuky. Tehdy byla velmi omezená výuka náboženství během školního roku. Jednou se probíralo např. Markovo evangelium, potom křesťanské hodnoty, nebo Panna Maria apod. Témátka bývala nenásilně včleněna do programu. Záleželo také na tom, jak si sami asistenti témátka dotvořili. Využívaly se různé formy např. diapozitivy, dramatické prvky. Tyto katecheze byly velmi přínosné i pro asistenty a vedoucí. Na každou chaloupku byla zajištěna návštěva kněze, kdy byla možnost přijmout svátost smíření a mše svaté. Na chaloupkách se také pracovalo. Práce se vykonávala podle situace a místa např. bylo třeba chystat dřevo, sušit trávu, zvelebovat okolí, sbírat byliny, výroba dárků.

V programu se také našel čas na hudbu, zejména na kytarové písně z tajných zpěvníků Cantate a Magnificat. Někdy se vyskytl na chaloupkách písničkář, který nejen hrál, ale i

⁶⁵ srov. VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002.

⁶⁶ VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002, s. 55.

skládal nové. Mezi ně patřil salesián Michael Martínek, tvůrce *Magnificatu* a Bob Flieder, se svými "pjosonkami". Ty se potom samizdatově opisovaly a dále se šířily.

Negativní stránkou chaloupkového díla za doby totality bylo, že byly určeny pro "elitní skupiny dětí a mládeže", tzn. pro děti spolehlivých rodičů, aby se neohrozilo prozrazení a existence těchto letních pobytů a všech zúčastněných.⁶⁷

6.10 Otec František Míša

V této době byl inspektorem otec František Míša, kterému se přezdívalo Dominus. Měl pevnou, jasnou a odvážnou víru. Ovlivnil mnoho lidí. Byl zároveň i praktický, věnoval se jak náboženským úkonům tak i přestavbám chalup. Uměl jít vstříc dobrodružství, nebál se riskovat a nenechal se svázat předpisy a nařízením, František Míša se narodil 5. 1. 1913 v Polešovicích na Slovácku. S činností salesiánů se seznámil přes tamního kaplana P. Stanislava Suchánka. V roce 1925 odjel do Itálie do Perosy. s druhou skupinou chlapců. Sliby složil v Itálii ve Villa la Moglie, studoval filozofii v Turíně. Praxi absolvoval už v Československu ve Fryštáku, v Bratislavě a v Ostravě. Poté studoval teologii na Gregoriánské univerzitě v Římě. Na kněze byl vysvěcen 17. 12. 1939 v římské bazilice Sacro Cuore.

Během druhé světové války byl školním rádcem studentů filozofie a bohoslovců v Ostravě, ve Fryštáku a v Brně. V Brně se stal ředitelem oratoře a vedl kroužek dívek, které se chtěly stát Dcerami Panny Marie Pomocnice - ženská větev kongregace. Po válce studoval biblistiku v Římě. V roce 1948 se stal ředitelem teologického studentátu v Oseku.

V roce 1950 byl s ostatními řeholníky odvezen do internačního tábora v Želivě a později zatčen a vězněn ve vyšetřovací vazbě v Ruzyni. Bez soudu se mohl vrátit do Želiva. V roce 1956 byl internován do Králik v Čechách. Po skončení internace pracoval u Vodních staveb v Praze a poté na různých stavbách. Nakonec jako noční hlídač v Metrostavu. Tato poslední práce mu umožňovala se věnovat spolubratřím. Podílel se především na studiu. Radil, jak studovat, sháněl potřebné zkoušky, bral na sebe odpovědnost při kněžských svěcení salesiánským biskupem Trochtem a přijímání nových salesiánů i když neměl oficiální pravomoc provinciála.

⁶⁷ Srov. VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002.

Posledním řádným provinciálem byl P. Antonín Dvořák, který jej v roce 1969 navrhl jako svého nástupce vedle P. Oldřicha Meda, který byl vázán farní pastorem. František Míša jím byl až do roku 1981, kdy úřad předal Ladislavu Vikovi. Podařilo se mu také zajistit sliby sester salesiánek, sdružení salesiánských spolupracovníků. I v době normalizace se věnoval dalším salesiánským aktivitám po celé republice, jako jsou kurzy "malé teologie" či "chaloupkové hnutí".

Po sametové revoluci od roku 1990 působil jako kaplan u sester salesiánek v Hradci Králové na církevním internátě pro dívky. Zemřel 3. 3. 2005 po operaci v královéhradecké nemocnici⁶⁸.

6.11 Dcery Panny Marie Pomocnice (FMA) v českých zemích

První Češkou, která se stala sestrou FMA, byla Anežka Holíbková. Narodila se 29. 3. 1908 v Soběchlebech u Brna. V 18 letech se dozvěděla o salesiánské rodině a odjela do Itálie do Turína na formaci a poté na misie do Brazílie. Tato země se stala její druhou vlastí, v roce 1968 požádala o její státní příslušnost. Vykonávala tam profesi učitelky, zastávala službu představené v komunitě sester a byla jmenována provinční představenou v Portugalsku a v Brazílii. Zemřela 26. 2. 1990⁶⁹.

Před II. světovou válkou při oratořích v Ostravě, Brně a v Praze vznikají kroužky děvčat. Některé z nich se chtějí stát sestrami, ale násilná likvidace salesiánských ústavů v roce 1950 jim v tom brání. Přesto se snaží udržet vzájemný kontakt, i když se jim už nepodaří odjet do Itálie. Některým se podaří složit soukromý slib po návratu z vězení v roce 1959 do rukou otce Josefa Lepářka.

O skupinu žen se staral otec Miloslav Frank, který byl administrátorem ve Verměřicích v severních Čechách. Zde se podařilo uskutečnit noviciát mladších žen až 9. prosince 1978. Starší neměly nic vědět a všechny složily spolupracovníký slib. Potom se novicky společně scházely v Hradci Králové a ostatní v Praze. V Hradci Králové se sestry věnovaly výuce náboženství.

6.12 Osobní setkání se salesiánkami

⁶⁸Srov. Zemřel bývalý provinciál salesiánů František Míša. In: *Pastorace.cz*. [Online]. 10. 3. 2005. [Cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/clanky/zemrel-byvaly-provincial-salesianu-frantisek-misa>.

⁶⁹Srov. Holíbková Anežka In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <http://www.fma.cz/kde-jsme/na-vecnosti/holibkova-anezka>.

V této části autorka práce vzpomíná:

Asi v roce 1974 jsem se osobně setkala s budoucími salesiánkami. Tehdy v době normalizace byla velmi omezená možnost děti seznámit s náboženstvím. Moje maminka se dozvěděla v kostele Božského srdce Páně v Hradci Králové, že existuje možnost výuky přímo v rodině v malé skupince. Tenkrát mi bylo asi 9 let. A tak jsem začala chodit do kroužku náboženství. Hodiny probíhaly tak, že se nás scházelo asi 5 dětí ve stejném věku pokaždé u někoho doma. Výuka trvala do konce základní docházky ve škole. Pro nás to bylo dobrodružství. Vcházely a vycházely jsme na návštěvu postupně, abychom nebudily pozornost u sousedů. Byly jsme poučeny, že o tom mezi ostatními dětmi např. ve škole nemáme mluvit. Chodila jsem tam ráda a jejich výuka mě ovlivnila na celý život. Obdivovala jsem jejich laskavost, trpělivost, smysl pro humor. Slečny nás připravily i k prvnímu svatému přijímání a k biřmování. Také nám byla nabídnuta možnost prázdninových pobytů - chaloupek. Těch jsem se tehdy nezúčastnila. Ale přesto až teprve teď s odstupem času si uvědomuji, jakou statečnost a odvahu museli mít mí rodiče a budoucí sestry salesiánky.

Ještě přidávám jeden příběh z osobní zkušenosti pro dokreslení období totality a nelehkého rozvíjení salesiánského díla. Psal se rok 1983, měla jsem čerstvě osmnáct. Rodiče se mě báli dříve pustit na chaloupky. Teď jsem už měla po maturitě a mohla jsem konečně jet na utajenou akci se salesiány, Mělo se jednat o duchovní cvičení někde u Telče. Tehdy jsem měla jet z Hradce sama a přestoupit v Jihlavě, kde jsem se měla setkat s kamarádkou, která věděla, kam cestovat dál. Na přestup mělo být 15 minut. Ale vlak měl zpoždění a já nestihla přestoupit. Byl už večer a ten den už další přípoj nejel. Na nádraží nebyla krytá čekárna. Tak co teď? Hotely v Jihlavě byly obsazené, protože dovolené v létě byly v plném proudu. Věděla jsem, že tam je pěkné autobusové nádraží s čekárnou, ale ta měla otevřeno jen do 22 hodin., vrátila jsem se tedy zpět na vlakové nádraží. Přesto o mě bylo postaráno, mohla jsem přenocovat přímo v kanceláři výpravčího. Druhý den jsem se vypravila do Telče, myslela jsem si, jestli setkání není na faře, ale tam zamčeno. Tehdy mobily s internetem nebyly a akce byla utajená, takže se nedalo nic dělat a musela jsem se vrátit zpět domů.

6.13 Dílo Dcer Panny Marie Pomocnice po roce 1981

Vznikající dílo Dcer Panny Marie Pomocnice bylo formálně podřízeno polské

inspektorii Dcer. Prvním novickám se podařilo o své dovolené odjet do Polska. Ale po roce 1981 bylo v Polsku vyhlášeno stanné právo a likvidovány odbory Solidarita a další kontakt byl znemožněn. Dne 6. prosince 1980 skládaly novicky ve Verměřicích první sliby zatím na jeden rok. V září 1981 začal druhý noviciát FMA v Pardubicích. Magistrem byl otcem Vikem jmenován otec Topinka. Potom byla úlohou magistry pověřená Marie Zimová, později Markéta Zyková. Ale sestrám i jejich salesiánským formátorům chyběl styk se zahraničím. Do roku 1989 se uskutečnily 4 noviciáty.

V srpnu 1989, kdy se začala politická situace uvolňovat, se podařilo opět sestrám navštívit polskou Wroclav, kde bylo sídlo polské inspektorie, do které patřily. Zúčastnily se tam duchovního cvičení, kde šest z nich složilo sliby, tři své první sliby a tři sliby věčné. Konal se obřad a polský wroclavský inspektor salesiánů jim popřál, aby se mohly co nejdříve pracovat s českou mládeží. V listopadu u nás začala "sametová revoluce" a salesiáni mohli vyjít z ilegality a začít veřejně pracovat.⁷⁰

6.14 Sametová revoluce a salesiáni.

V lednu 1989 občanské iniciativy uspořádaly na 20. výročí upálení Jana Palacha vzpomínkové shromáždění na Václavském náměstí v Praze. Bylo brutálně rozeznáno veřejnou bezpečností vodními děly a pendreký. Zadrženo bylo asi osm set lidí mezi nimi i Václav Havel. Začala se podepisovat petice za propuštění Václava Havla a ostatních zatčených. Vyjádřil se k ní i kardinál Tomášek. Režim se uvolňuje Z náboženské oblasti jsou velkou událostí devadesáté narozeniny kardinála Františka Tomáška, které se slavily 1. července v katedrále svatého Víta koncelebrovanou mší svatou, na kterou se sjeli biskupové z celé Evropy. Vláda dokonce souhlasí se jmenováním Františka Vaňáka apoštolským administrátorem olomoucké arcidiecéze a Josefa Koukla biskupem litoměřickým.

Je připravována kanonizace Anežky Přemyslovny, která byla stanovena na neděli 12. listopadu 1989 v chrámu svatého Petra ve Vatikánu. Na svatořečení do Říma se tehdy vypravilo asi deset tisíc Čechů. Češi měli audienci u Svatého otce. Přes hranice bez potíží provezli knížky z Křesťanské akademie. Vedoucí představitelé státu rezignovali.

Naši poutníci se vrátili a byl tu pátek 17. listopadu. Konaly se vzpomínkové oslavy k 50

⁷⁰Srov. KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996, s. 172 - 175.

letům, kdy Němci zasáhli proti českým vysokým školám a zastřelili devět studentů. Průvod se vydal v Praze od Vyšehradu na Národní třídu. Zde došlo opět k brutálnímu zásahu veřejné bezpečnosti, kterým se odstartovaly listopadové události a pád totalitního režimu v Československu. Potom se každý den konaly na Václavském náměstí demonstrace, při kterých vystupovali známé osobnosti v čele s Václavem Havlem. Tyto demonstrace již přenášela česká televize, dokonce jsme mohli sledovat v české televizi přímý přenos velkolepé bohoslužby v katedrále svatého Víta u příležitosti svatořečení Anežky české za účasti kardinála Tomáška. Po svatém přijímání pronesl otec kardinál krátkou řeč, ve které národ ujistil, že církev stojí s ním v boji za lidská práva a spravedlnost. Odpoledne se na letenské pláni shromáždil asi milion lidí. Definitivní pocit svobody byl získán až volbou Václava Havla prezidentem.

Salesiáni prožívali tyto události s celým národem. 16. srpna 1990 ve fryštátském kostele skládali veřejně za přítomnosti arcibiskupa Vaňáka sliby mladí spolubratři. Řádný noviciát začíná 22 noviců.

7 Činnost v 90. letech minulého století až do dnešních dnů

7.1 Působení salesiánů v Sebranicích

Představeným salesiánů v tomto období je Benno Beneš. První polistopadový salesiánský aspirantát v České republice působil v Novém Hrádku, odkud rozhodnutím otce biskupa 8 salesiánů odchází na Poličsko do Sebranic. Mezi nimi je otec Jaroslav Mikeš, otec Pavel Kadlečík, asistent Petr Košák a aspiranti Jára Vracovský, Marek Sklenář, Jan Vacek, Ondřej Vojáček a Vít Forbelský. Poté sem přicházejí chlapci z celých Čech a Moravy. Zde studují a poznávají salesiánskou spiritualitu, prohlubují společný život, zvelebují společné prostory, pracují na zahradě. Po roce je čeká rozhodnutí, zda postoupit do pražského noviciátu. Komunita též spolupracuje se základní školou, místními společenskými organizacemi a obecním úřadem. Společně organizují mikulášské nadílky, besídky, chaloupky, drakiády, fotbalové turnaje.⁷¹

7.2 Proměny cílové skupiny po roce 1989

Svátek sv. Jana Boska salesiáni slaví v roce 1990 v místech, kde kdysi působili. V Praze v kostele Svatého Kříže a v Kobylisích u Svaté Terezičky, kam se mohli bez problémů vrátit. Kostel sv. Josefa v Ostravě byl také vrácen, ale bylo nutno ho opět upravit, protože byl přestavěn.

Někteří salesiáni pokračovali v dosavadní činnosti. Za otcem Heryánem, který emigroval do Itálie, přišli spolubratři z Čech s prosbou, aby se vrátil po studiu domů a pomohl formovat salesiánské komunity. Představou bylo, že v nových podmínkách budou salesiáni dělat totéž co dosud, ale svobodně a lépe. Další představou byla představa restaurační, která se projevila u starších salesiánů, kteří zažili život v salesiánských ústavech před rokem 1950. Chtěli navázat na ty činnosti, které museli ukončit, např. znovuotevření gymnázia s internátem pro chlapce ve Fryštáku. Na to v roce 1990 nebyly podmínky ani personál.

V letáku z devadesátých let se uvádí" *Díky odvaze, obětavosti a vytrvalosti starších bratrů a díky Boží pomoci žijeme a působíme zde i po 40 letech nesvobody. V nynějších podmínkách, kdy většina spolubratřů pracuje na farách všech našich diecézí, chceme opět rozvinout střediska mládeže a oratoře při farách i mimo ně. Chceme poskytovat*

⁷¹ KOUDELKA, Oldřich. Salesiáni za deset let již pevně zapustili kořeny. *Noviny Svitavska*, 2001, roč. 2 č. 222, s. 17.

*mladým místo, kde by mohli trávit volný čas, kde bychom je mohli vést k ušlechtilému lidství a víře, kde by mohli získat náboženské vzdělání. Chceme také nabídnout domov učňovské a studující mládeži v internátech, které by nebyly jen ubytovnou, ale kde by se mladí cítili opravdu doma. Zatím žijeme rozptýleně. Chybí nám domy, které jsme kdysi měli. Nemůžeme pracovat efektivně, dokud nebudeme pracovat společně.*⁷²

Další představa byla integrační, tzn. převzít pastorační modely, které se osvědčily v zahraničí a integrovat české salesiánské dílo do celosvětové struktury a revoluční představa se projevuje tak, že je třeba dělat věci jinak než dosud. Čeští salesiáni začali v tomto období znovu otevírat oratoře např. v Praze, Ostravě, v Plzni. Zde chtěli spojit chlapeckou zábavu s katechezí. Ale v té době byly děti z věřících rodin zahlcené náboženskou tematikou a účastníci oratoře neměli zájem o katechetické vsuvky, tak se od přímého hovoru o náboženství v rámci oratoře rychle upustilo. Také se začal měnit profil návštěvníků. Začali je navštěvovat děti s problémy a aktivity oratoře se staly spíše sociální prevencí.

Další oblastí salesiánské pastorace bylo vzdělávání. Vznikla vyšší odborná sociálně pedagogická a teologická škola JABOK.

Byla zřízena tiskárna Adalbert, kterou se nepodařilo udržet a nakladatelství Portál, který se zabývá vydáváním odborných i populárních knih a časopisů z oblasti pedagogiky a psychologie.

Od roku 1990 se profilují dvě oblasti: farní pastorace a volný čas. Obsah činností v České republice je v tomto období rozdílný oproti ostatním zemím, kde salesiáni působili kontinuálně. U nás se většina činností odehrává v rámci volnočasových nabídek, zatímco jinde ve světě většinu salesiánských zařízení tvoří školy, domovy mládeže (internáty), popř. farnosti. Oratoř bývá součástí nějakého většího zařízení, kde je doplňujícím programem. Ve světě se rozvíjejí metody práce se školní třídou, žáky a uční v internátech. Salesiáni podporují rodiče v jejich přímém výchovném působení. Ve světě se salesiáni podle salesiánských dokumentů (centro giovanile) se soustředí na práci se stabilními skupinami mládeže a vedle toho vznikají díla, v nichž salesiáni pracují s mladými lidmi na okraji společnosti. Koncepce vycházejí ze zkušeností mimo salesiánskou rodinu a jsou ovlivněny vývojem kvalifikace sociálních pracovníků.

⁷² Srov. Propagační leták z počátku devadesátých let, archiv rodiny autorky práce

Po roce 1989 jsou cílovou skupinou malé děti. Z vlastní zkušenosti si pamatuji, že jsem v devadesátých letech navštěvovala tuto oratoř u sester salesiánek v Hradci Králové se svými malými předškolními dětmi. Když začala první generace dětí odrůstat, vznikaly kluby pro dospívající mládež. Vznikají salesiánská střediska mládeže. Střediska mladým lidem poskytují prostor k rozvoji. Prostorem je jak prostor fyzický (dům, hřiště), tak prostor sociální.

Podle autora knihy Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR, salesiána Michaela Martínka jsou nyní hlavním typem výchovných zařízení salesiánská střediska mládeže, které zřizuje řeholní společnost Salesiánská provincie Praha a provozuje jich 12. Šest z nich je zařazeno do sítě škol a školských zařízení a dotováno z rozpočtu MŠMT a to v Brně -Lišni, Brně-Žabovřesky, Ostravě, Plzni, Českých Budějovicích, Teplicích). Salesiánská střediska a kluby provozují tyto činnosti.

- Oratoř, která je pravidelným prostorem pro sportovní a zábavnou činnost dětí
- Zájmové kroužky - skupiny, které se věnují zájmové výuce v oblasti hudby, jazyků, ručních prací, sportu
- Kluby, které se zabývají prací s dospívající mládeží a poskytují ji prostor ke vzájemnému setkávání a zábavě a nabízejí alternativu k nabídkám komerčních zábav.

Např. Dům Ignáce Stuchlého ve Fryštáku také nabízí vlastní projekt tzv. Orientačních dnů, jde o několikadenní akce, kterých se zúčastňují celé třídy základních a středních škol.⁷³

Dle příručky Výchova v salesiánském duchu od Michala Kaplanka by střediska mládeže měla mít tyto vlastnosti: *poskytovat možnost přístupu pro každého, vyznačovat se "nízkoprahovostí", rozvíjet osobnost a učit se vztahům, vytvářet projekty a nabídky pro skupiny, zabývat se sociální prací se skupinami, nabízet vzdělávací a kulturní programy, učit demokracii, jít za těmi, kteří pomoc potřebují, prezentovat činnost na veřejnosti,*

⁷³srov. MARTINEK, Michael. *Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR*. Praha: Portál, 2016, s. 208 - 210.

*angažovat se ve společenském a politickém životě.*⁷⁴

7.3 Salesiánské hnutí mládeže

" Mladí pro mladé!

je to křesťanský spolek dětí a mládeže.

Dle oficiálních internetových stránek je jeho hlavním cílem zaujmout co nejširší spektrum dětí a mládeže, hlavně z vícečetných rodin a sociálně slabších skupin a nabídnout jim smysluplné prožití volného času. SHM vzniklo v roce 1992. Pod vedením salesiánů a sester FMA se skupina mládeže zúčastnila akce "Fronto" v Itálii. Bylo to setkání mladých lidí z celé Evropy, kteří se chtěli a věnovali výchově dětí a mládeže ve svém okolí ve spolupráci se salesiány. Mladí z ČR chtěli navázat na činnost salesiánů v totalitě.

V roce 1992 se skupina mladých pod vedením několika salesiánů a sester FMA zúčastnila akce "Confronto" v Itálii. Jednalo se o setkání mladých lidí z celé Evropy, kteří se věnují výchově dětí a mládeže ve svém okolí - ve spolupráci se salesiány. Mladí z České republiky se rozhodli připojit k tomuto úsilí, navázat na činnost salesiánů v totalitě a rozvíjet ji v rámci nových možností, které umožňoval svobodný stát. Od roku 1995 vznikají jednotlivé kluby SHM a spolupracují s dalšími organizacemi, které se věnují výchově dětí a mládeže. V roce 1999 proběhly změny, byla zrušena sekce formace a tu převzala jediná osoba - duchovní rádce. V červnu 1999 se staly členy České rady dětí a mládeže a navázali kontakty s dalšími mládežnickými organizacemi (YMCA, Junák,...). V roce 2000 bylo významnou událostí pořádání Salesiánských her mládeže v Pardubicích a v roce 2001 může tato organizace školit vedoucí táborů a pořádá kurzy. MŠMT je zařazuje v roce 2004 mezi organizace, jimž byl udělen statut uznané nestátní neziskové organizace pro oblast práce s dětmi a mládeží ve volném čase. V současné době má SHM 33 klubů (z toho 28 s právní subjektivitou).⁷⁵

Salesiánské kluby mládeže se věnují činnosti s dětmi a mládeží. Jejich cílem je přispívat k výchově, formaci a celkovému rozvoji dětí, mládeže a rodin v salesiánském duchu. Klubů SKM je deset a jsou v místech působení salesiánských středisek mládeže.

⁷⁴ KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012, s. 94.

⁷⁵ Srov. Historie SHM. In: *Salesiánské hnutí mládeže*. [Online]. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <http://www.shm.cz/historie-shm/>.

Salesiánská asociace Dona Boska z. s., pomáhá znevýhodněným dětem a mládeži ve světě formou dobrovolnictví. Zakladatelem a dlouholetým vedoucím je salesián Jaroslav Vracovský, který působí jako misionář v Mongolsku.⁷⁶

7.4 Chaloupkové dílo po roce 1989

Se změnou společenské situace se mění i oblast pastorace mládeže. Vracovský v publikaci Chaloupky uvádí, že se přechází od výběrové mládeže k mládeži obecné. Od úzce chápané náboženské výchovy k výchově integrální, od utajované práce k práci veřejně viditelné, uznávané a propagované.

Pro asistenty se začíná používat pojem animátoři. V současnosti se vyskytují dva modely přípravy. V Praze, Pardubicích, Sebranicích se schází několikrát ročně na víkend skupina animátorů, kde se připravují témata na letní chaloupky. Do skupiny přicházejí noví a někteří ji postupně opouštějí. Druhým modelem, je uzavřená animátorská skupina, kde je nabízen formační a vzdělávací program pod vedením starších animátorů, případně salesiána. Je to vlastně kurz o délce dva až tři roky, který může být ukončen závěrečnou zkouškou. Tento model se používá např. v Českých Budějovicích.⁷⁷

7.5 Činnost salesiánek v Hradci Králové

V Hradci Králové v roce 2018 bylo šest sester. Ředitelkou komunity byla Vavříková Marie. Tato komunita sídlila v budově bývalého kláštera minoritů sv. Anny v Kuklenách.

Zmíníme se krátce o historii této budovy. V roce 1621 se do Hradce vrátil řeholní řád minoritů. Klášter řádu minoritů v Hradci Králové by založen před rokem 1238 v areálu hradu v místech pozdějšího kněžského semináře. Zanikl během husitských válek. Po návratu se řeholníci chtěli usadit na svém původním místě někdejšího kláštera. Místo již bylo obsazeno.⁷⁸ Obec jim poskytla komplex budov špitálu s kostelem sv. Anny a sv. Petra. V roce 1776 tyto budovy musely ustoupit vojenskému opevnění a byly zbourány.

⁷⁶Srov. MARTINEK, Michael. *Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR*. Praha: Portál, 2016, s. 233.

⁷⁷Srov. VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002, s. 121 – 125.

⁷⁸ Srov. NĚMEČEK, Jiří. Stručná historie kostela sv. Anny v Kuklenách. In: Společnost ochránců památek ve východních Čechách. [Online]. 2013 [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <http://www.sopvc.cz/wp-content/uploads/2008/11/Zpravodaj-SOPV%C4%8C-1-2013.pdf>.

Minorité stavební materiál z demolice převezly na místo nové v Kuklenách, kde byl postaven nový farní kostel sv. Anny a klášter. Dle Pamětní knihy městyse Kuklen tento pozemek zakoupili od vdovy Anny Peskové.⁷⁹ Minorité zde působí krátce a to do roku 1789, kdy v rámci josefínských reforem byla zdejší komunita zrušena.⁸⁰ Klášter byl přeměněn na faru u chudobinec a později zčásti adaptován na byty.⁸¹

V době totality jsou v objektu kláštera nájemní byty a objekt chátral. Po sametové revoluci dům získává komunita Dcer Panny Marie Pomocnice. Je zapotřebí objekt zrekonstruovat, Na rekonstrukci se podílejí sympatizující laici z řad věřících i samotné členky komunity. Dle zpráv ze života FMA z časopisu Salesiánská rodina z roku 1993 opravy před dokončením pro nedostatek finančních prostředků některé práce stojí a ohrožují kolaudaci.⁸² V dalším čísle tohoto periodika se ve zprávě uvádí, že v neděli 5. září odpoledne byla v Hradci Králové - Kuklenách slavnost otevření první části internátu pro studentky hradeckých škol. Slavnostní mši svatou sloužil otec biskup Karel Otčenášek asi s dvaceti kněžími z řad salesiánů. Též byla vysvěcena kaple v budově internátu.⁸³ V prvním školním roce provozu zde bylo přijato 20 studentek, jelikož oprava probíhala postupně. V dalších letech se kapacita zvýšila na 45 míst. Od roku 2005 je umožněno ubytování i studentkám vysokých škol.⁸⁴

V roce 2018 tato komunita provozovala Salesiánský domov mladých (SDM), který nabízel ubytování studentkám středních, vyšších odborných a vysokých škol. *Není školským zařízením ve smyslu domova mládeže a nezajišťuje pedagogický dohled ve smyslu školských předpisů, poskytuje však dozor a výchovné působení v rozsahu specifikovaném v Domácí řádu SDM. Od studentek se očekává větší samostatnost a zodpovědnost.*⁸⁵ Se zákonnými zástupci popř. zletilými studentkami je sepsána "Smlouva o soukromém ubytování", kde je prohlášení, že je studentka dostatečně zralá

⁷⁹Srov. Pamětní kniha městyse Kuklen 1776 – 1918. In: Státní okresní archiv Hradec Králové. [Online]. [Cit. 2018-11-27]. Dostupné z:

https://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/index.php?misto=hradec&adresar=CZ_225101010_695_p1&strana=67&nadpis=Pam%25C4%259Bn%25C3%25AD+knih+obce+Kukleny+1727+-+1918.

⁸⁰Srov. MIKULKA, Jaromír. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850*. Hradec Králové: Historica, 1997, s. 69 – 73.

⁸¹Srov. PANOCH, Pavel. *Hradec Králové: průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2015, s. 74.

⁸²Srov. Salesiánská rodina 5/93, Salesiánská inspektoř sv. Jana Boska, Portál, s. 13.

⁸³Srov. Salesiánská rodina 6/93, Salesiánská inspektoř sv. Jana Boska, Portál, s. 15.

⁸⁴Srov. HANÁKOVÁ, Markéta. Církevní domov mládeže. *IKD – Informace královéhradecké diecéze*, 2012, roč. 22, č. 6, s. 11.

⁸⁵Ubytování studentek středních škol. In: *Salesiánský domov mladých*. [Online]. 2015. [Cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.sdmhk.cz/o-nas/>.

k bydlení mimo domov. Pro studentky je připravena v jejich volném čase jak zájmová činnost např. hra na kytaru, klavír, ping-pong, společenské hry, výtvarná činnost, zpěv, oslavy, divadla, koncerty tak i duchovní nabídka pravidelná večerní modlitba, adorace, mše, příležitost ke sv. smíření, večerní chvály, osobní rozhovory o víře, příležitostné duchovní obnovy křížové cesty, modlitba růžence a vzdělávací nabídka doučování, přednášky, besedy. Konají se také různá společná setkání jako seznamka domu, adventní a vánoční, rozlučka, oslavy svátků, táboráky.

Sestry se také věnují výuce náboženství, zájmové činnosti, v družině v církevním školství, ve farnosti a v diecézi.

Spolupracují s římskokatolickou farností Hradec Králové při pořádání různých akcí pro děti a mládež. Každoročně se tam koná např. Církevní Silvestr pro děti, vikariátní setkání pro mládež, chaloupky. Umožňují ubytování dívkám při větších akcí pořádaných královéhradeckou diecézí např. diecézní setkání mládeže.

7.6 Salesiánský klub mládeže Pardubice

Motto: Konejte dobro a konejte ho mnoho

V roce 1996 byl vrácen v rámci restituce celý objekt jazykové školy a mohl zde začít svoji činnost v rámci občanského sdružení Salesiánský klub mládeže. Dle internetového profilu je jeho posláním:

1. Integrální výchova, kde se salesiáni snaží o komplexní rozvoj mladého člověka po stránce tělesné, duševní, sociální i duchovní. Nabízejí volnočasové aktivity, kde chtějí pomáhat vychovávat mladého člověka v ovzduší osobního přístupu a přátelského prostředí a v duchu evangelních hodnot k ušlechtilému lidství.
2. Pozvání k solidaritě. Nabízejí těm mladým lidem, kteří by s nimi chtěli spolupracovat jako animátoři, odborní spolupracovníci nebo laičtí zaměstnanci profesní růst v rámci interního nebo externího vzdělávání a duchovní růst.

Salesiánské středisko je určeno pro děti a mládež ve věku od 6 do 26 let. Nabízí sportovní, zájmové kroužky a také neorganizované činnosti jako je možnost si zahrát různé společenské stolní hry, kulečnick, šipky, stolní fotbal aj. Též je možnost si pronajmout travnaté hřiště a tělocvičnu.

Nabízí také aktivity pro dospělé např. modlitební setkání pro ženy 1x měsíčně a setkání seniorů také 1 x měsíčně bez povinnosti přihlášek.

Pro ukázkou uvádíme v příloze pravidla klubu, která se drží výše uvedených salesiánských zásad.

V Pardubicích je také otevřena oratoř pro děti a mládež vždy v neděli od 11.00 do 15.00 hod, kdy se koná mše svatá pro děti, je možnost oběda a her a sportu. Jejím záměrem je nabídnout možnost společně prožitého nedělního odpoledne a prostor pro sport, hry a možnosti si jen tak popovídat. O účastníky se starají salesiáni společně s dobrovolníky.

Pro mládež vzniklo společenství mládeže. Je to parta kluků a děvčat od 12 let. Společenství mladých je jednou z alternativ, kde může dospívající prožít bezpečnou partu. Mladý člověk ve společenství je zapojen do programu a atmosféry. Má možnost se naučit komunikovat, pomáhat druhým, spoluvytvářet program, objevovat svou hodnotu a své schopnosti. Má možnost zde smysluplně využívat svůj volný čas. Salesiáni v Pardubicích nabízejí různé akce a výlety pro mladé. Z programu vybírám např. Velikonoční program pro mládež, setkání mládeže vikariátu Pardubice s programem u sester Salesiánek v Hradci Králové, brigáda. Na setkání jsou zváni i různí hosté např. vojenský kaplan Petr Fiala nebo salesián, který působí mezi mládeží z dětských domovů, výchovných ústavů.

Pro rodiče s dětmi je otevřen klub Salíček. Děti mají možnost si zde společně hrát, sportovat, vyrábět a rodiče si mohou vyměňovat zkušenosti.

Např. na prázdniny je připraven pobytový program "Společně léto" v Míčově pro mládež a též v Míčově chaloupka pro kluky 8 - 11 let s tématem Templáři. Pro názornost přidávám v příloze plakátek.

9.7. Centrum Don Bosco

Centrum Don Bosco (CDB) se věnuje také mladým, kteří vyrostli v náhradních rodinách, v dětských domovech nebo museli být umístěni v pastřáku. Pomáhají jim se začlenit do společnosti, např. s jednáním na úřadech, s bydlením, se získáním a udržením práce. Učí je hospodařit s penězi a nabízejí pomoc do věku 35 let. CDB založil salesián Jiří Křemeček. CDB klienty vyhledává už v dětských domovech a

výchovných ústavech.⁸⁶ Dle článku v Katolickém týdeníku z 23. ledna 2018 CDB nabízí tyto programy:

Sociální rehabilitace, která se věnuje pomoci v terénu. Klient má doprovázejícího, který ho navštěvuje a komunikuje s ním např. přes sociální sítě ohledně bydlení, finanční situace. Pomoc nebývá jednoduchá. Pracovníci se musí naučit se věci nebrat osobně. Klient mnohdy zmizí a objeví se třeba až po roce. V roce 2018 se takto starali o 40 klientů.

Na vlastních nohou – tento program je určen pro lidi, kteří se domnívají, že pomoc už nepotřebují. Klienti za nimi přijíždějí jako za rodinou, kterou mnohdy nemají. Pracovníci CDB je umějí pochválit nebo odhalit hrozící problém a snaží se je nadále podpořit.

Kurzy – program probíhá v sedmi víkendech během školního roku pro 10-15 klientů. Program probíhá zábavnou formou a je zaměřen na přípravu na život, na praktické dovednosti, řešení konfliktů, finanční gramotnost. Každý kurz začíná mší svatou, večer mohou účastníci jít do tělocvičny nebo shlédnout film.

Dny pro dětské domovy – dny otevřených dveří pro dětské domovy, kdy mohou děti z dětských domovů poznat aktivity CDB.

„Cítíme, že Donu Boscovi na našich mladých záleží“, říká ředitelka CDB Monika Peterková. „V čem jsme salesiánští? Snad v naší víře v dobro v každém člověku“, přemítá Aleš Kalina. „Za všemi kouřovými clonami, machrování a pochybných aktivit je zraněný mladý člověk, který hledá, co se svým životem. Říkáme mu: Nevzdávej se, Neodsoudíme tě. Znovu a znovu ti budeme dávat šanci“⁸⁷

⁸⁶ Srov. PALÁN, Aleš. Nemají žádné doma. Jen v Pardubicích. In: *Katolický týdeník*. [Online]. 23. 1. 2018. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/nemaji-zadne-doma-jen-v-pardubicich.html>.

⁸⁷ PALÁN, Aleš. Nemají žádné doma. Jen v Pardubicích. In: *Katolický týdeník*. [Online]. 23. 1. 2018. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/nemaji-zadne-doma-jen-v-pardubicich.html>.

Závěr

Cílem této práce bylo nastínit historii salesiánského hnutí na Hradecku a Pardubicku v proměnách času. První kapitoly se věnovaly historii a úvodu světového salesiánského hnutí. Don Bosko se snažil měnit nouzi chlapců, poskytoval jim nejen ubytování, stravu, ale také vzdělání a seznamoval je s vírou v Boha. Salesiáni započali své dílo na území tehdejšího Československa v období první republiky, kdy mohly provozovat svou činnost různé spolky a doba byla příznivá pro volnočasové aktivity. Salesiáni se věnují nenásilnou formou vzdělávání chlapců, vznikají chlapecké ústavy, formační domy pro přípravu budoucích salesiánů.

V období 2. světové války jejich činnost neustává, přestože jsou někteří salesiáni uvězněni a jejich některé domy zabrány nepřátelskými jednotkami. Svoji aktivitu přesouvají na venkov. Po válce v roce 1945 se v Pardubicích bratři věnují válečným sirotkům a otevírají pro ně dům. Navazují na činnost před válkou. Nástupem socialismu a totality v roce 1948 se forma jejich práce musela změnit. Opět byli bratři internováni a někteří zatčeni a odsouzeni. Činnost se stává neveřejnou a utajenou a dostává se mimo zákon. Jejich komunita byla rozpuštěna a musejí žít odděleně. Hlavní činností je výuka náboženství, prázdninové chaloupky a formace dalších nových salesiánů, která se odehrává v soukromých bytech, na různých chalupách, v přírodě. Materiály se šíří samizdatem.

Po sametové revoluci v roce 1989 se pamětníci chtěli vrátit a navázat na dílo před 2. světovou válkou, ale doba se změnila a jejich práce se musela přizpůsobit potřebám nové doby. Řeholníci mohli vystoupit z ilegality a museli se opět naučit žít v komunitě. Musejí opravit domy, které jim byly vráceny v restitucích v zanedbaném stavu. Otevřelo se také další pole působnosti a to přes sdělovací prostředky v rádiu Proglas, Telepace, TV Noe, Salesiánské audio-video centrum, nakladatelství Portál.

Dle Carla Nanniho z publikace Dej mi duše se podoba oratoří a středisek mládeže musela změnit. Návštěvnost oratoří se v Itálii a v západním světě snížila z důvodu menší porodnosti. Lidé v Evropě stárnou. Objevují se zde děti přistěhovalců. Společnost je více multikulturní a multináboženská. Otevřenost ale vyžaduje řád a disciplínu a

zároveň by měla být doprovázena laskavostí.⁸⁸

Během psaní této bakalářské práce se mi oživily vzpomínky na dobu mého dětství a mladá léta. Při psaní kapitoly, kde uvádím své vlastní zážitky, jsem si uvědomila, že mne principy salesiánské výchovné metody ovlivnily na celý život a tento přístup jsem se snažila a snažím předávat svým dětem a vnoučatům. Teprve nyní ještě více oceňuji odvahu salesiánek a rodičů při předávání křesťanských hodnot v totalitním režimu.

Závěrem bych chtěla konstatovat, že i když se forma práce musela přizpůsobit době, tak hlavní myšlenka Dona Boska zůstává stejná. A to výchovná metoda tzv. preventivní systém založený na rozumu, náboženství a laskavosti, inspirovaný láskou, v živém setkání s Ježíšem Kristem, v důvěře v Pannu Marii, ve věrnosti Církvi a jejímu učení.

Zakončila bych citátem z knihy Karolíny Peroutkové, ve které významný český salesián Karel Herbst odpovídá na otázku autorky: *"Proměnilo se během doby zacílení salesiánské péče?" "Určitě". "Koho dnes považovat za nejopuštěnější, nejchudší? Nejsou to kupodivu ti, kteří nemají moc peněz. Spíš ti, kteří nepoznali lidskou lásku, kteří strádají citově, propadli drogám, jsou v různých nápravných ústavech Preventivní systém svatého Jana Boska radí jít k těm, kteří ještě nedopadli až na dno, kterým to ale hrozí. Proto jsou dveře oratoře otevřeny pro děti ulice, nabídka zábavy je sice pestrá, ale osobní kontakt je tím nejdůležitějším."*⁸⁹

⁸⁸BOSCO, Teresio a NANNI, Carlo. *Dej mi duše: salesiánská tradice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006, s. 197 – 203.

⁸⁹PEROUTKOVÁ, Karolína a HERBST, Karel. *Karel Herbst: rozhovor s pražským světícím biskupem*. Praha: Portál, 2008, s. 110.

Použité zdroje

Primární prameny

BOSCO, Jan. *Můj život pro mladé: vzpomínky zakladatele salesiánů*. Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-247-8.

BOSCO, Terezio. *Don Bosko*. LDC: Torino, 1975. II. nezměněné vydání Řím 1990

BOSCO, Teresio a NANNI, Carlo. *Dej mi duše: salesiánská tradice*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2006. Dějiny křesťanských spiritualit. ISBN 80-7192-882-8.

Kamínky: drobná svědectví o pronásledování křesťanů v době komunistické totality i o jejich snahách o svobodu a blaho vlasti. Hradec Králové: Biskupství královéhradecké, 2002. ISBN 80-238-5341-4.

KAPLÁNEK, Michal. *Výchova v salesiánském duchu*. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0126-7.

KOPECKÝ, Jaroslav. *Tvé misie budou na severu*, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-335-2.

KŘÍŽKOVÁ, Marie Rút. *Knihy víry, naděje a lásky: 70 let působení salesiánů v Čechách a na Moravě*. Praha: Portál, 1996. ISBN 80-7178-122-3.

MAREK, Aleš. *Vzpomínání na Dědečka: soubor faktů, fotografií a vzpomínek pamětníků na kněze Petra Barana, SDB*. Tišnov: Sursum, 2009. ISBN 978-80-7323-193-4.

PEROUTKOVÁ, Karolína a HERBST, Karel. *Karel Herbst: rozhovor s pražským světícím biskupem*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-457-1.

SALESKÝ, František. *Duchovní nauka*. Brno: Cesta, 1990. ISBN 80-85319-17-9.

VRACOVSKÝ, Jaroslav. *Chaloupky*. Praha: Portál, 2002. ISBN 807178-705-1.

Sekundární literatura

BALÍK, Stanislav a Jiří HANUŠ. *Katolická církev v Československu 1945-1989*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2013. ISBN 978-80-7325-311-0.

BALÍK, Jan. *S mladými ke Kristu: o umění vést mladé lidi ke smyslu života*. Praha: Paulínky, 2019. ISBN 978-80-7450-349-8.

BERÁNEK, Josef a HERYÁN, Ladislav. *U Božího Mlýna*. Praha: Vyšehrad, 2018. ISBN 978-80-7601-046-8.

HOFMAN, Jiří, PALEČEK, Jiří a ŘEHÁČEK Jan. *Historie pardubických městských částí*. Pardubice: Klub přátel Pardubicka, 2016.

JANDÁČEK, Milan, Hana JANDÁČKOVÁ a Jan IHNÁT, ed. *Josef Kubín: člověk v nesprávné době na správném místě*. Dolní Jasénka: Atlas, 2012. ISBN 978-80-260-3387-5.

MARTINEK, Michael. *Přehled křesťanských církví a jejich aktivit v ČR*. Praha: Portál, 2016. ISBN 978-80-262-1116-7.

MIKULKA, Jaromír. *Dějiny Hradce Králové do roku 1850*. Hradec Králové: Historica, 1997. ISBN 80-900048-9-X.

PANOCH, Pavel. *Hradec Králové: průvodce po architektonických památkách od středověku do současnosti*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2015. ISBN 978-80-7422-326-6.

PETRÁČEK, Tomáš. *Sekularizace a katolicismus v českých zemích: specifické rysy české cesty od lidové církve k neateističtější zemi světa*. Ostrava: Moravapress, 2013. ISBN 978-80-87853-05-4.

PETROSILLO, Piero. *Křesťanství od A do Z*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 1998. ISBN 80-7192-365-6.

Tiskoviny

HANÁKOVÁ, Markéta. Církevní domov mládeže. In: *IKD – Informace královéhradecké diecéze*. Hradec Králové. 6/2012, (22) str. 11.

KOUDELKA, Oldřich. Salesiáni za deset let již pevně zapustili kořeny. In: *Noviny Svitavska*. 2001, 2 (222), 17. ISSN 1213-0729

Propagační leták z počátku devadesátých let 20. století, archiv rodiny autorky práce.

Salesiánská rodina 5/93, Salesiánská inspektořie sv. Jana Boska, Portál, str. 13

Salesiánská rodina 6/93, Salesiánská inspektořie sv. Jana Boska, PORTÁL, str. 1

Elektronické zdroje

FRANK, Miloslav. Stručný salesiánský nekrolog. [Online]. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://docplayer.cz/25105705-Strucny-salesiansky-nekrolog.html>.

Historie SHM. In: *Salesiánské hnutí mládeže*. [Online]. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <http://www.shm.cz//historie-shm/>.

Holíbková Anežka In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <http://www.fma.cz/kde-jsme/na-vecnosti/holibkova-anezka>.

Institut Dcer Panny Marie Pomocnice. Orientační linie výchovného poslání FMA – Aby měli život a měli ho v hojnosti. In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. 2006. [Cit. 2018-11-26]. Dostupné z: <https://www.fma.cz/o-nas/ke-stazeni/>.

Kdo jsme. In: *Salesiáni Dona Bosca*. [Online]. [Cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/>.

NĚMEČEK, Jiří. Stručná historie kostela sv. Anny v Kuklenách. In: *Společnost ochránců památek ve východních Čechách*. [Online]. 2013 [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <http://www.sopvc.cz/wp-content/uploads/2008/11/Zpravodaj-SOPV%C4%8C-1-2013.pdf>.

PALÁN, Aleš. Nemají žádné doma. Jen v Pardubicích. In: *Katolický týdeník*. [Online]. 23. 1. 2018. [Cit. 2020-3-31]. Dostupné z: <https://www.katyd.cz/clanky/nemaji-zadne->

doma-jen-v-pardubicich.html

Pamětní kniha městyse Kuklen 1776 – 1918. In: *Státní okresní archiv Hradec Králové*. [Online]. [Cit. 2018-11-27]. Dostupné z: https://vychodoceskearchivy.cz/ebadatelna/index.php?misto=hradec&adresar=CZ_225101010_695_p1&strana=67&nadpis=Pam%25C4%259Btn%25C3%25AD+kniha+obce+Kukleny+1727+-+1918.

Pravidla klubu. In: Salesiáni Pardubice. [Online]. [Cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <http://pardubice.sdb.cz/salesiansky-klub-mladeze-o-nas/pravidla-klubu>.

Sv. Marie Dominika Mazzarelová. In: *FMA – Dcery Panny Marie Pomocnice*. [Online]. [Cit. 2018-11-25]. Dostupné z: <https://www.fma.cz/spiritualita/salesianske-osobnosti/svati/sv-marie-dominika-mazzarellova/>.

Ubytování studentek středních škol. In: *Salesiánský domov mladých*. [Online]. 2015. [Cit. 2018-11-12]. Dostupné z: <http://www.sdmhk.cz/o-nas/>.

Zemřel bývalý provinciál salesiánů František Míša. In: *Pastorace.cz*. [Online]. 10. 3. 2005. [Cit. 2018-10-17]. Dostupné z: <http://www.pastorace.cz/clanky/zemrel-byvaly-provincial-salesianu-frantisek-misa>.

Zakladatel Jan Bosco. In: *Salesiáni Dona Bosca*. [Online]. [Cit. 2018-11-27]. Dostupné z: <http://www.sdb.cz/kdo-jsme/zakladatel-jan-bosco/>

Seznam příloh

Příloha A – Propagační leták z roku 1990

Příloha B – Křížová cesta pro mládež, neznámý autor, samizdat

Příloha C – Návod na vedení schůzek společenství pro mládež z 80 let 20. století, neznámý autor, samizdat

Příloha D – Plakát SDB Pardubice, Chaloupka 2018

Příloha E – Pravidla klubu SDB Pardubice

Příloha A – Propagační leták z roku 1990

SALESIÁNSKÁ RODINA SE PŘEDSTAVUJE

Salesiáni (SDB)

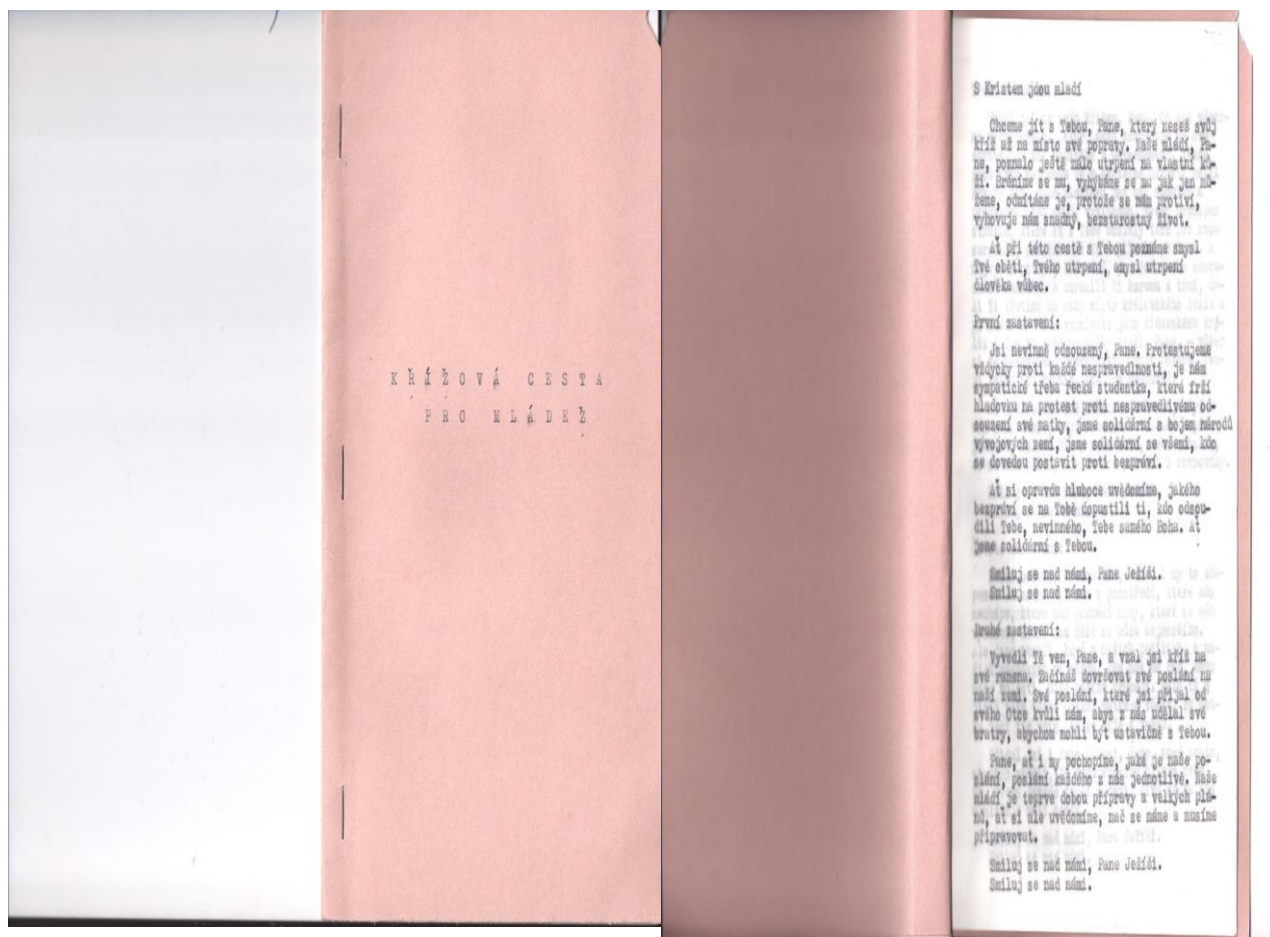
Naším zakladatelem je italský kněz sv. Jan Bosko. Narodil se v roce 1815 v malé osadě Becchi, nedaleko Turína, v severní Itálii. Zastěnil celý svůj život výchově chudé a opuštěné mládeže. K zajištění svého díla založil řeholní společnost sv. Františka Saleského, později řeholní společnost Dcery Panny Marie Pomocnice a sdružení salesiánských spolupracovníků.

Naším základním posláním je žít mezi mládeží, zvláště mezi mládeží ohroženou hmotnou a duchovní nouzí. Po vzoru Dona Boska užíváme při výchově mládeže preventivní systém, který Don Bosko chápal jako nezištné se dávající lásku. Je to výchova založená na rozumu, laskavosti a nábožensství, která usiluje o to, aby se mladí lidé stali dobrými občany a křesťany. Pro mládí se snažíme vytvářet přátelské, rodinné prostředí, zaměstnat je dobrou a užitečnou činností, aby neměli zájem a ani čas na to, co je špatné a nadechli se pro věci krásné a kladné. Plně využíváme mocného výchovného vlivu svátosti a mariánské úcty.

Po celém světě dnes pracuje asi 17 000 salesiánů - kněží, kleriků a řeholních laiků. Nenosíme zvláštní řeholní šat. Kněží se oblékají jako diecézní kněží v zemi, kde pracují. Spolubratři laici nosí civilní oblek. Svět nás zná jako salesiány Dona Boska (SDB). K nám přivedl salesiány v roce 1927 první český salesián, služebník Boží P. Ignác Stuchlý. Do roku 1950 jsme otevřeli celkem 11 domů, které sloužily naší formaci a poskytovaly výchovu a domov učňovské a studující mládeži.

Díky odvaze, obětavosti a vytrvalosti starších bratří a díky Boží pomoci žijeme a působíme zde i po 40 letech nevolby. V nynějších podmínkách,

Příloha B – Křížová cesta pro mládež, neznámý autor, samizdat

Příloha C – Návod na vedení schůzek společenství pro mládež z 80 let 20. století, neznámý autor, samizdat

ROZVRH SCHUZY

1. zahájení modlitbou

a/ Přednese ji jeden, který si ji už od minule připravil. Pokud možno, nic neimprovisovat na poslední chvíli! Modlitbu si napiše! /Bylo by dobře mít pro tyto schůzky samostatný sešit/ Modlitba bude obsahovat myšlenky :
- děkujeme Bohu, že tu jsem a že nás k sobě vede
- oč prosíme v této schůzce
- co bychom chtěli dát a co dostat

b/ společná píseň

c/ společná liturgická modlitba, třeba ze mše sv.

d/ přečte se vhodný výňatek z Písma sv.

2. hlavní myšlenka - referát

měl by trvat asi 3-5 minut

Obsahem by mohlo být :

o křesťanské víře

o křesťanském životě

o tom, co jsme viděli a slyšeli vzhledem k naší víře - kino, televize, škola, společnost.

co jsme četli-

Rozsahem by mohlo být :

a/ soustavně probírat jednu věc, např. proč vlastně věřím, co jsou základní pravdy víry, proč mám křesťansky žít a jednat.

b/ vybírat myšlenky a náměty tak, jak přicházejí v denní životě. Např. jak je to s m. J. Husem byl svět stvořen nebo je sám od sebe. co znamená být charakterním člověkem, jak se chovat k lidem kteří nevěří, kteří nemají jiných zájmů.

c/ diskuse o tom, co jsme viděli ve filmu, televizi, slyšeli v rozhlasu, ve škole, ve společnosti. Srovnat třeba film Čelisti a Zázraky se dějí-

3. diskuse k referátu

1. dotazy k tomu, co referující řekl. Referující se pokusí vysvětlit to, co dokazuje, nebo co nejasné.

2. doplní myšlenku a námět referujícího.

3. říci co kdo o přednesené věci zná, co četl, co by doporučoval přečíst, nebo nastudovat, na co jít /kino, divadlo/

celový rozvrh : 1. - 1. 20 minut celkem 45 min
20 minut

Příloha D – Plakát SDB Pardubice, Chaloupka 2018

Pauperes commilitones Christi templique Salomonici

Chaloupka 2018

- >Kdo: Kluci 8- 11 let
- >Kdy: 15. - 21. 07. 2018
- >Cena: 1900,-
- >Místo konání: chalupa Míčov

Výkřiky války je slyšet ve větru.
Proto voláme Vás, bratry templáře,
aby jste odpověděli na naši výzvu a
připojili se k našemu válečnému
tažení.

Těší se velmistr George Woclawek
senešal Vašek Sychra
maršál Luboš Maršálek
velkokomandér Marian Hrdý
a preceptoři Sebastian Klimeš
Jonáš Hartmann
Samuel Mašek
Mikuláš Sedlák

 www.pardubice.sdb.cz

 [/salesianipardubice](https://www.facebook.com/salesianipardubice)

Příloha E – Pravidla klubu SDB Pardubice

Při návštěvě našeho klubu

Dodržujeme pravidla

- Chováme se slušně k druhým, neohrožujeme sebe ani druhé.
- Nemluvíme vulgárně a nejsme agresivní.
- Dodržujeme pravidla her.
- Dodržujeme stanovené hodiny pro otevření i ukončení kroužků a oratoře.
- Respektujeme pokyny pracovníků a dobrovolníků v klubu
- Umíme pozdravit, poděkovat...
- Neničíme zařízení ani vybavení střediska, totéž platí o osobních věcech druhých
- Pokud něco rozbiješ, zničíš, řekni to někomu z vedoucích.

Dodržujeme zákaz

- Zákaz kouření, přinášení a požívání alkoholu a jiných návykových látek
- Platí v celém areálu
- Platí pro všechny návštěvníky mládežnických akcí⁹⁰

⁹⁰ Pravidla klubu. In: Salesiáni Pardubice. [Online]. [Cit. 2020-3-3]. Dostupné z: <http://pardubice.sdb.cz/salesiansky-klub-mladeze-o-nas/pravidla-klubu>.